

Borbola János

A MAGYAROK ISTENE TANULMÁNY

Sokszor elhangzott, ősi összetétel. Sajnos már nem ismerjük eredeti értelmét, sőt kérdéses, hogy a mai szuperszonikus időben a *Magyarok Istene* jelenthet-e még számunkra egyáltalán valamit? Berzsenyi így reménykedik: „Él még nemzetem Istene!”.¹ Jóval fiatalabb forradalmár költőnk minden bizonnyal mást is tudott róla, hiszen félreérthetetlen soraiban hozzá folyamodott: „A magyarok istenére esküszünk, esküszünk, hogy...” Ennél súlyosabb esküt akkortájt nem tudott tenni.

De miért kifejezetten a *Magyarok Istene*re, s nem a keresztény világ mindenhatójára esküdtek fel Petőfi szavai nyomán a márciusi ifjak? Tisztelték-e nyolcszáz évvel Szent István halála után Magyarországon más istent is, mint a Rómából hirdetett Atya-Fiú-Szentlélek Istent? Egyáltalán, mit értettek, ill. mit értünk ma az Isten szó alatt?
Röviden: ki volt, kit tisztelhetünk a Magyarok Isteneként?

Babics Mihály szebben fogalmazott:

„Vagy-e? S ki vagy? S mienk vagy-e? Csupán mienk és senki másé? Szabad-e hogy csupán a mienk légy? És lehetsz-e az, aki vagy, ha csupán a mienk vagy?”

(A Magyarok Istenehez, 1925-27)

Ezirányú gondolatainkat korábbi munkáinkban már többször érintettük, az alábbiakban kísérletet teszünk összefoglalásukra.

A címben jelzet *Magyarok Istene* szóösszetételt

¹ A Magyarok Istene szókapcsolat számos népdalban, irodalmi műben szerepel, jelen kereteink között nem célunk napjainkig tartó hivatkozásait csokorba gyűjteni. Csak néhányat ragadunk ki közülük: „valahol régen” a székely népdalokban jelentkezett először, de megtaláljuk a híres Rákóczi-nóta sorában is - "Magyarok Istene, verd a labanc hadát". Csokonai így fohászodik: *A nemes magyarságnak felülésére* – "Rajta! csak menjetek, fiaim! ellene: Hordozzon a magyar seregek istene!" Arany János szintén róla versel: „Él még, él az Isten... magyarok Istene! Elfordítva sincsen még e népről szemé”.

tipológiai, szemantikai, és genealógiai vizsgálat alá vesszük, így nem térünk ki történelmünk során hozzá ragadt esetleges politikai vonatkozásaira, sőt vallástörténeti értelmezéseire sem.

I. / Isten

Kezdjük a legnehezebbel, az összetétel második tagjával, s igyekezzünk *isten* szavunk értelmét megközelíteni. Mielőtt ezirányú véleményünket megfogalmaznánk, célszerű a szótárakat készítő neves nyelvészeink vélekedésével részleteiben is megismerkedni. Íme válogatásunk:

- „Isten fogalmát meghatározni lehetetlen. Szt. Ágoston szerint könnyebb megmondani, hogy mi nem az Isten, mint azt, hogy mi ő. Bármiképp képzeljük is őt magunknak, mindaz kevesebb, csekélyebb nálánál, s bármint fejezzük is ki, az nem az, ami ő valóságban”²

- De lássuk állító formában is: „**ISTEN**, 1) Széles értelemben nagyerejű felsőbb lény, mely a világ változásai és emberi sors okozója s intézőjeül tartatot a műveletlen és érzéki emberek által, kik több ilyenféle lényt képzeltek maguknak, különféle erőt, rangot és hatáskört tulajdonítván nekik. *Jó, és gonosz istenek. Felsőbb, alsóbb istenek. Félistenek. Égi, pokoli, földi, tengeri, hegyi, erdei istenek. Tűz, víz istene. Költészet, gyógyászat, szónoklat istene. Szépség, egészség isten-nője./.../ 4.) Szorosb és legnemesb értelemben legfelsőbb lény, legtökéletesebb szellem, mely minden létezőnek okfeje, vagyis a világmindenség teremtője. Ezért többes száma nincs. *Örök, mindenható, kegyelmes, irgalmas, felséges, igaz, nagy* Isten. Úr Isten. Öreg Isten(atyaisten), Jó az Isten.”³*

- „Isten. fn. tt. –t; 1.) a pogány világban felsőbb csodahatalmú lény, a világ bizonyos változásainak oka, az emberi sors intézője; *tengeri alvilági istenek*. 2) (a zsidók, keresztények és mohammedánoknál) ég és föld és mindennek, ami benne van, teremtője, megtartója és igazgatója; *örök, mindenható, mindentudó i.; öreg*

² Pallasz Nagy Lexikona IX. kötet, Isten. Arcanum Digitéka, CD-ROM

³ Czuczor Fogarasi, *A Magyar Nyelv Szótára*, I/ Isten. Arcanum CD-ROOM, 2003, ISBN 963 9374 76 8

i., atyaisten; *atya, fiú, szentlélek úristen; Ábrahám, Izsák, Jákob istene; magyarok istene;*⁴

• Nem hiányozhat mai megfogalmazása sem: „**isten**, 2. (Vall) <A keresztények, a zsidók, és a mohamedánok hite szerint> a világ ura, teremtője és fenntartója, a legtökéletesebb személyiség./.../3. (Fil) <Némely idealista filozófiai irányzat tanítása szerint> a világ-egyetem létezésének végső oka és célja; istenség.”⁵

Nos, a fenti idézetekből nyilvánvaló, hogy *isten* szavunk részben gyűjtőfogalom, összetételekben számos tulajdonsággal, határozóval látjuk el, ugyanakkor vele a mindenség urát, a világ teremtőjét, a legfelsőbb akaratot jelöljük.

Fogalmazhatunk általánosabban is: az emberiség a teremtő *istent* tulajdonságaival együtt az egyik legegyszerűbb fogalomnak tekinti, melynek hangtani megfelelőit – minden bizonnyal az ősidők óta – alapszókincsébe építette. A bennünket körülvevő népek érdekes módon jobbára egy-szótagos szóval ejtik: God, Lord, Herr, Gott, Bog, de még a Dio/Dei, Dios, Dieu is rövidnek tekinthető.

Ugyanakkor meglepő, hogy a csodálatos, tömörségre törekedő anyanyelvünk a mindenség urának, nevét két szótagból kénytelen összetenni:

IS-TEN!

Sőt, számtalan kifejező szóösszetételünk ellenére, IS-TEN szavunk összetevőinek önálló jelentését ma már magyarázat nélkül nem is értjük. Az IS lehetne ŐS, esetleg ÍZ is, de mit gondoljunk a TEN-ről?

Kínálkozik a víz fogalma, következésképpen a TENG szavunk „rövid” változata lenne, mások a TENGely értelemről vezetik le,⁶ mégis – mint majd látni fogjuk – célszerűbb a TAN mélyhangzós nyomot követni.

Kérdéses tehát, hogy valóban a helyes irányban haladunk-e, amikor a szótövek látszólag elfogadható mai értelme felé tapogatózunk?

⁴ Ballagi, *A Magyar Nyelv Teljes Szótára*, Nap Kiadó Bt., 1998, 625. ISBN 963 8116 21 8

⁵ *A Magyar Nyelv Értelmező Szótára*, III. (Akadémia Kiadó, 1986), 564.

⁶ Berényi László: „egyTENGelyű dualitás”. A tengelyről már Babits is verselt: „Lehet-e világod végtelen, ha nem vagyunk mi is a középen, és sorsunk a Tengely?” *A Magyarok Istenéhez*. A dualitásról Galillei gondolatait is érdemes megismerni (Discorsi, 1638).

Mielőtt erre választ adnánk, kövessük nyomon időben visszafelé nyelvünk alapszókincsének egyik legfontosabb tagját, az *isten* szavunkat.

▪ Tekintsük meg etimológiáját először Czuczor-Fogarasi gyűjtésén keresztül:

„Az, isten‘ szó eredetére nézve különféle vélemények vannak. Révai egyértelműnek állítja a jehova szóval, s véleménye szerint am. aki vagyon, minthogy héber nyelven jesch am. lény, létező valami, s arabul eszthi, latin est, német ist, (görög esti, szláv jeszt, szanszkrit aszti v. eszti, perzsa: eszt vagy heszt stb.), honnan en harmadik személyraggal származott volna: eszthien, isten. Egészben véve egyezik a perzsa jisdan szóval, mely a jó istenség neve volt. De eléjön a perzsában ized vagy ezid is, mely szintén am. isten. Mások szerint a chaldaei esta-ból származott, mely tüzet jelent, s megegyezik az örök tüzet jelentő görög estia (latin vesta) v. iotia névvel.

Mind ezen fejtegetéseknél kevés vagy semmi figyelemmel nem valának épen magára a magyar nyelvre. A magyarban régiesen is am. a mai ős, ten pedig vagy tön, vagy dön,.../.../ S a magyar még különösen szereti hozzá tenni: élő. Esküszöm az egy élő istenre, a Bécsi codexben: eleven Isten, mintha mondaná: oly őslény, mely nem holt (mint a bálványok), hanem élő.”⁷I/Isten

A fenti levezetések széles ismeretanyagából emeljük ki a következőket: a XIX században az MTA által a magyar szavak szótárának készítésére felkért tudós nyelvészeink az *isten* szót két önálló tag összetételeként értékelték.

▪ Érdemes a fentieket összevetni a *TESZ* levezetésével is:

isten 1195. /.../ Bizonytalan eredetű. Talán származékszó: az *ős* főnév eredetibb *is* alakváltozatából keletkezhetett *-t* és *-n* képzővel. Ez a képzőegyüttes megvan *nőstény* szavunkban is. Az isten eredeti jelentése ’atyácska’ lehetett. /.../ Alaktanilag s részben hangtanilag azonban e magyarázat nem kifogástalan. A legfőbb nehézség az, hogy az isten *ü* és *ö* kezdetű változatai nem mutathatók ki, továbbá, hogy a Halotti Beszéd adatában a képző előtt nincs tővégi magánhangzó, holott ugyanott *i/emucut* ’ősünket, atyánkat’ adatot találunk. – Finnugor egyeztetése, a *jó* melléknévhez kapcsolása, összetételként és eredetibb *’ég’ jelentésű szóból való magyarázata nem fogadható el. Kevésbé valószínű az is, hogy török közvetítésű iráni jövevényszó. Németből és egy türk személynévből való szár-

⁷ Czuczor Fogarasi, *op.cit.* Isten

A ma elfogadott tudományos nézet szerint – beleértve a XX. század második felét is – képzett szó, ámbar eredete nyelvünk finnugor származását hirdető nyelvészeink előtt bizonytalan, pontosabban ismeretlen.

Az *isten* szóról eddigiekben elhangzottakat a következőképpen foglalhatjuk össze:

- igyekeztünk *isten* szavunk ’legnemesb’, általános és filozófiai értelemben vett jelentését meghatározni. A teljesség igénye nélkül az elmúlt kétszáz év nyelvészeinek gyűjteményeiből ragadtuk ki példáinkat.
- Megállapítottuk (elfogadtuk), hogy az *istent* jelentő szó minden nép alapszókincsének egyik elvitathatatlan alkotóeleme.
- Bemutattuk, hogy a latin/indogermán nyelvek rövid, legtöbbször egy-szótagú szóval fejezik ki teremtőjük nevét.
- Ugyanakkor tudatosult bennünk az is, hogy az egyébként tömörségéről híres nyelvünk csak két önálló szóból képes IS-TEN fogalmát összerakni.
- Megkérdeztük, hogy miért nem rendelkezünk mi is egy tömör, önálló szóval teremtőnk megszólítására?
- Isten szavunk eredetét kutatva két ellentétes szemléletet vezettünk elő: 1.) Czuczor-Fogarassi szerint az *isten* szó két szó összetételéből származik, de eredete a perzsákhoz, Kaldeához, akár a sínai forrásokhoz vezethető vissza, ezzel szemben 2.) a *TESZ* alkotói inkább kétszeresen képzett szónak tartják, bár ez a magyarázat szerintük sem kifogástalan. Származásáról még kevesebbet tudnak, viszont – és ezt gondolatban aláhúzzuk – nem finnugor eredetű, és miután nem is belső fejlődés eredménye, nem sorolható magyar alapszókincsünkhöz.

Eddig, csakis eddig és nem tovább tart *isten* szavunk szemantikai, tipológiai, és genealógiai ún. tudományos megközelítése. Minden mesz-

szebbre ívelő gondolat ütközik az elfogadott szemléletekkel. Délibábos, magyarkodó, áltudományos stb. jelzőket ragasztanak manapság a további kutatásokhoz, tekintet nélkül arra, hogy a felsorakoztatott tények egyértelműen az „új felfedezések” helyességét igazolják.

Vállaljuk, hiszen az igazi kutatás csak most kezdődik.

ISTEN szavunkat csodák-csodájára mind a sumér/babiloni ékírásos jelek között, mind az egyiptomi hieroglifákkal írt szövegekben követhetjük.

- ❖ René Labat kézzel írott sumér/asszír/babiloni jelgyűjteményében az első ékírásos jel magyarázataként a következőket olvashatjuk: „IV: Valeurs idéographiques: sumérien AŠ, akkadien ištēn”⁹ Vö.: I-II Melléklettel. Az archaikus sumérban még függőlegesen álló egyetlenegy vonal, a klasszikus sumér írásban már vízszintesen fekszik, hasonlóan az asszír/babiloni változatokhoz. A magyarul nem tudó Labat a sumér AŠ hangokat az „akkád” ištēn formában véli továbbélni, mely egyúttal *egy*, tehát *nem istent* jelent. Vö.: II. Melléklettel.

Ha Labat igazát elfogadjuk, akkor *isten* szavunk első szótagjának legrégebbi változata a sumér AŠ volt, jele *egy függőleges vonal*. Csak a ’babiloni időkben’ változott ez a hangérték IŠ-re. Ugyanakkor **itt jelenik meg először** a szóösszetétel második tagjaként a ’tēn’ toldalék, *is-ten* szavunk másik összetevője. Mindezt természetesen a hivatásos assziológusok, és manapság a sumér/babiloni nyelv kutatói is ismerik, hiszen René Labat gyűjteményének gyakorlati használatához ezt a jelet, egyúttal az ištēn szót állítja elének példaként. Könyvének első példányait 1948-ban adták ki Párizsban.

- ❖ Érdeemes a Nílus-völgyében a Középbirodalom idején is körülnézni. A hajdan volt nyelv szakavatott feldolgozója

⁸ *TESZ*, II /A Magyar Nyelv Történeti-Etimológiai Szótára, Akadémiai Könyvkiadó (Budapest, 1970), 242.

⁹ René Labat, Florence Malbran-Labat, *Manuel d’Epigraphie Akkadienne* 6e édition (Paris, 1995), 41. ISBN 2-7053-3583-8

A. Gardiner a következőképpen vélekedik: „M₂₃ plant regarded as typical of Upper Egypt. Ideo. in | *swt* (*śwt*) 'the *śwt*-plant'. Hence phon. *Sw* (*św*), ex   *swt*. The word   var.   'king of Upper Egypt' probably originally read *ni-śwt* 'he who belongs to the *śwt*-plant', but before M.K. (Közép Birodalom, sic!) had become   *nsw* (*nzw*);   'king-ship' is perhaps to be read *nsyt*. For   *n-sw-bit* 'king of Upper and Lower Egypt' see § 55.”¹⁰

A szakirodalom szerint tehát a   hieroglifák jelentése *király*, és mezopotámiai pandanjához hasonlóan itt sem istent jelent. Közvetlen transzliterációs értéke *sw-ten* lenne, ezzel szemben a szakirodalom *nesu*-nak ejti. A hieroglifák köztudottan mássalhangzókat jelölnek, így ebben az esetben sem lehet a közjük ejtett magánhangzók hangértékeit pontosan követni.

A fenti idézet egyúttal a papirusznádat jelző hieroglifa hangértékének a *sw(św) = sű → is* változatait is bemutatja (az *s* transzliterációs jel a magyar *sz/z* hangértéknek felel meg, míg az *ś* azonosítható a magyar *s* hanggal).

Kérdés, hogy a szakirodalom ritka kivételként miért fordította meg a   hieroglifák olvasási sorrendjét. Az hieroglifa általános birtokviszonyt (indirekt genitívus) kifejező szerepe itt átváltozik az összetartozást jelentő *n(y)* nisbé-vé (határozószóvá), de ez még nem lehet elegendő ok az *n* hang előrevetésére. Még kevesebb értelme volt a *t* hangot a hangzósításkor lenyelni – lásd

¹⁰ Gardiner, *Egyptian Grammar*, Third Edition (Oxford, 1994), 482. A hivatkozott §55 a következőképpen hangzik:

„ *n-sw-bit* 'king of Upper and Lower Egypt', literally 'he who belongs to the sedge of Upper Egypt and the bee of Lower Egypt'; compare   *bity* 'king of Lower Egypt', a derivative *-y* from *bit*.” op. cit., 51. Fordításunkban: 'Felső és Alsó Egyiptom királya, szó szerint 'ő, aki a Felső-egyiptomi nád(as)hoz és az Alsó-egyiptomi méhekhez tartozik; ami hasonlítható(felér) a XXX jelekkel 'Alsó Egyiptom királya' és a *bit* *y*-os változata.'

n(e)sw –, hiszen ebben a szerkezetben vélekedé-sük szerint a három jel értelme: Ó, aki a nád(as)hoz tartozik. A nád jelét pedig – lásd Gardiner fenti gyűjtését – a jellel kiegészítve *swt*-nak kellene ejteni. Pontos válasszal senki sem szolgál, de tekintve, hogy az egyiptológia szerint e három jel az oly fontos király értelemmel bír, fel-tűnő rendellenesség.

Kérdés: miért nem olvassák szabályosan, ugyanúgy, mint pl. a *bity* jeleket?

Elemzésünkhöz visszatérve a SÚ tehát a nádast, a susogót jelenti, mássalhangzója *S*, egyúttal a TeN olvasat mássalhangzóihoz sem férhet kétség.

Így aztán tetszik vagy nem, a   jeleket az írás sorrendjében olvasva S/SÚ-Te-N-nek kell ejtenünk.

Baráth Tibor *A Magyar Népek Őstörténete* című munkájában (ÚR) eSTaN-nak olvasta a kérdéses jeleket:

„Az istenfogalom megjelölésére használatban volt az ESTAN, ASTAN is, mai Isten szavunk régi alakja. E nevet Egyiptomban már a két királyság egyesítése idején, a Kr.e. 3200 táján kelt írásokban is megtaláljuk, de akkor még nem isten értelemben volt használatos. A kifejezés eredetileg a napnyugatra, napeste (EST) irányában elterülő hont (ON, AN) jelentette és királyi címként szerepelt, mint EST-AN ÚR: <Esthon ura>.”¹¹

Korábbi munkáinkban már megjegyeztük, hogy nem tisztünk Baráth Tibor olvasatainak elemzése, esetleges tévedéseinek javítása. Az *isten*, EST-AN ÚR: <Esthon ura> hangzósítás tipológiai vizsgálata most mégis erre kényszerít.

Feltehető kiindulása a szakirodalom   *sw-t*

jelcsoportja lehetett. Ó is eltávolította az jelet a hármas csoportból, de olvasatában mint hoN (tehát nem isten) új szóként ez a jel visszatért. Persze továbbra is kérdéses a *swt* = EST hangzósítás helyessége, mely csak akkor lenne elfogadható, ha a hieroglifa önálló *s* hangot jelentene. Ebben a feltevésben aztán az eS-T hoN

¹¹ Baráth, *A Magyar Népek Őstörténete* Egyesített Kiadás (NY 08823-0190, USA, 1993), 140-141.

olvasat kerekedett ki Baráth tolla alól.

A gondot elsősorban az ideogramma jele okozza. A csoport önálló fogalom, ilyen formában az ID jel a hieroglifára vonatkozik, figyelmeztet: vigyázz, ez a jel az előzőhöz tartozik, ill. külön szót képez. Olvasata tehát SW (Baráth szerint ES) + úT, esetleg aTa, aTya lehetne. (A és a hieroglifák a szakirodalom szerint 'god's father' jelentéssel (is) bírnak.)¹²

A valóságban viszont a hieroglifák között

nem szerepel az ideogramma jele, így helytelen a szótagot kettéválasztani: első tagját, a t-t, az ES-hez csapva → ES-T (miért nem SŰ-Tő?) szavunkat képezni, majd a maradék n hangból önálló szót, nevezetesen a hoN hangzósítást feltételezni.

Egyébként érdemes a térképet is megtekinteni, mert ugyan ON, UN, későbbi görög nevén Heliopolis vagy Napváros valóban a kezdeti idők valószínű, kulturális központja volt, ám Baráth vélekedésével ellentétben a Nílus *jobb* partján (tehát keleten) fekszik. Így nem a napnyugta, hanem a napkelte városának tekinthetjük. Nemhiába vitték át akkortájt nagy halottaikat az oniak a Nílus nyugati partjára, Szakkarába temetni. (Álljon példaként a híres *oni király*, Unas fáraó szakkarai piramisa). Így az <Esthon ura> olvasat topográfiai alátámasztása meglehetősen kétséges.

Másrészt jól sejtette Baráth Tibor, a SU-TeN jelek kezdetben valóban nem az Istent jelölték, de a fentiek szerint nem is az általa bemutatott Esthon urát. Később erre még visszatérünk.

Összefoglalva elmondhatjuk, az *isten* szó írásos nyomait időszámításunk előtt egészen a harmadik évezredig követtük, sőt megállapítottuk, hogy kezdeti jelentése eltért mai önálló értékétől. Az uralkodó nézetek szerint Mezopotámiában az *istēn* szó *egyed* jelentett, Egyiptomban a nsw hieroglifás jelei a *király*, illetve az *esthon* urának fogalmát hordozták.

II. / AN

Az *isten* szó etimológiai, genealógiai és tipo-

lógiai vizsgálatok utunk napjainktól Babilonba, Mezopotámiába és az óegyiptomi Nílus partjára vezetett. Megállapítottuk, hogy az írásos történelem kezdetén az *isten* szóösszetétel nem Isten nevét takarta.

Megítélésünk szerint teremtőnknek, a mindenség urának magyarul sem *isten* volt az ősi neve! Ez a szó csak a lényegét összegezi. A két tagból összetett – a finnugor szemléletűek szerint kétszeresen képzett – szavunk Isten megnevezésére túl hosszú, ezáltal nyelvünk alaptulajdonságaival ütközik.

Felmerül a kérdés: hogyan szólították Istent az írásos emlékek első megjelenésekor elődeink? Haladjunk most tehát fordítva, s kezdjük vizsgáldásunkat Isten nevének mezopotámiai jelölésével.

- Mezopotámiában egyértelműen AN volt az Isten neve. Michael Roaf a következőképpen fogalmaz:

„god of An was the god of the sky and the heavens, who had his chief temple in Uruk. However, the tutelary deity of the city was not An, but the goddess Inanna. During the Uruk period An might have been the main deity, but by the middle of the third millennium that place had been taken by the god Enlil, or lord of the air, whose wife was called Ninlil. Enlil was the chief god of Nippur, the most northerly of the cities of Sumer and one that had a special role. Any ruler aspiring to control Sumer had a duty to restore the temples of Nippur. The third of the gods was Enki, whose name in Sumerian means lord of the ears, though in fact, he was the god of the sweet waters. He was also the chief god of the city of Eridu and the wisdom and magic. The most important goddess was Inana (or Ishtar), with whom most goddesses in later times were identified.”¹³

¹³ Roaf, *Atlas of Mesopotamia* (Oxford, 1996), 83. Fordításunkban: „An volt az ég és a mennyek istene, fő temploma Urukban volt. Ugyanakkor a várost oltalmazó isten nem An volt, hanem az istennő Inanna. S bár az Uruk periódus alatt a leghatalmasabb fő istenség An volt, mégis a harmadik évezred közepén helyét Enlil vette át, aki a levegő ura volt, s kinek feleségét Ninlilnek nevezték. Enlil volt Nípur főistene, ez volt Sumér városai között a legészakibb fekvésű, és egyike azoknak, melynek különleges szerepe volt. Minden uralkodó, aki Sumért akarta kontrolálni feladatának tekintette a nippuri templom helyreállítását. Az

¹² Gardiner, *op. cit.*, 531.

Labat rendszerében AN 12/13-as jelként szerepel, sumér jelei (mind az archaikus, mind a klaszszikus) sokágú csillag, de még az asszír-babiloni kezdeti ékjelek (*anc*) is csillagra emlékeztetnek. Végül is Labat gyűjteményében akkád ékíráso jeleként két egymásba nyilazott ékjel szárát a harmadik fentről merőlegesen keresztezi. Vö.: III-IV. Melléklettel. A jel sumér hangértéke *an*, ill. *íl*, de találkozunk *èl*, *ilu*, *íli*, *le* stb. változataival is. További sumér hangértéke DINGIR és AN/ANu, az akkád pedig *ilu/ila*. Jelentése **dieu = Isten**.¹⁴

A babilóni teremtéseposzban (*Enúma elis*) az istenek *Marduk*nak ítelték a királyi méltóságot, aki késznek mutatkozott a káoszról létrehozni a kozmoszt. Ez a méltóság addig az ég istenét, *Anut* illette meg. A legrégebbi sumér királylisták szerint a királyság a történelmi idők kezdetén, majd a vízözön után, újra az égből szállt alá a földre. Az ugariti szövegekben a legfőbb istenek, *Élnek* királyi címe (*mlk*) volt. (Részlet a *Haag Lexikonból*) Az *mlk* viszont utalás *Melkizedek*nek, a salemi papkirálynak nevére. H. Schmid szerint a kánaáni vallás a jeruzsálemi kultusz vonatkozásában is hatással lehetett a jahveizmusra: „mielőtt Izr. fiainak kezére került volna, Jeruzsálemben El-Eljont tisztelték, akinek a neve (EL a.m. a Legfölségesebb; vö. Zsolt 47,10), miként Melkizedek neve is, aki papja és királya volt El-Eljonnak, királyi méltóságra enged következtetni (Ter 14,18).” (Részlet a *Haag Lexikonból*.)

S bár kissé elkanyarodtunk AN-től, érdemes felfigyelni az El-Eljon → ÉLő-Eljön és az Melkizedek → EMeLeK IZ-aDoK. Gondoljunk csak az Úrfelmutatásra, a kenyér és bor felemelésére.

A Melkizedekről érdemes tudni, hogy a Biblia¹⁵ is megemlékezik főpapi rendjükéről, idézünk – ko-

istenek között a harmadik Enki volt, neve sumérul annyit jelentett: a föld ura, jóllehet valójában az édesvizek istene volt. Eridu városának is ő volt a főistene, valamint ő a bölcsesség és mágia istene is. A legjelentősebb istennő Inana (Istar) volt, később vele azonosították a legtöbb istennőt.”

¹⁴ Labat. *op cit.*, 48-49.

¹⁵ A Biblia ma is fellelhető legrégebbi példányai: *Kodex Sinaiticus* (Pétervárott) és *Kodex Vaticanus* a 4-ik, az *Alexandrinus* (a British Muzeumban) és Ephraëmi rescriptus (Párizsban) az 5-ik, és a Cantabrigiensis a 6-ik századból származó másolat. A felsoroltak származása: *Ókor Lexikon*, Szerkesztette Petz Vilmos (Budapest, 1902), Biblia. ISBN 9639374 11 3 CD-ROM. A *Sinaiticus* számos hibájában feltűnő azonosságot mutat a Vaticanusszal, így feltehetően annak másolata, megjelenésében többen

rábbi megnevezése szerint – *Pál apostol, A zsidóknak írt levél-éből*¹⁶:

Jézus az újszövetség főpapja

5.5 „Így Krisztus sem önmagát emelte főpapi méltóságra, hanem az, aki így szólt hozzá: „A Fiam vagy, ma szültelek.” Másutt meg ezt mondja: „Pap vagy mindörökké Melkizedek rendje szerint.

5.9 Műve befejeztével pedig örök üdvösséget szerzett azoknak, akik engedelmeskednek neki, mert az Isten őt tette főpappá, Melkizedek rendje szerint”

1371. oldal

Jézus főpap Melkizedek rendje szerint

7.2 „Ábrahám tizedet adott neki mindenből. A neve azt jelenti, hogy az igazságosság királya. Azon kívül Szálem királya volt, vagyis a békesség királya.

7.3 Nem ismerjük apját, anyját, családfáját, sem napjainak kezdetét vagy életének végét. Így aztán Isten Fiához hasonlóan pap marad mindörökké.

7.6 Ő viszont, aki nem az ő nemzetségükből származott, kapta a tizedet Ábrahámtól, és megáldotta azt, akinek az ígéret szólt.

7.7 Kétségtelen azonban, hogy a magasabb hivatásban lévő áldja meg az alacsonyabb rangút.

Tischendorf kezét látják. Másrészt enyhén szólva az is érthetetlen, hogy a Vaticanus első katalogizálása csak 1475-ben történt meg! A fent jelzett kéziratok görög nyelvűek, korukat paleográfiai jegyeik alapján határozták meg. Az első latin nyelvű példány, a kissé zavaros Itala (Augustinus, de doct. Christ. 2, 14,15 után) átirásra szorult. 382-ben Damasus pápa megbízta Hieronymust (Szt. Jeromost) a „fordítás alapos revisiójával, melyet a héber és görög szöveg alapján a régibb források tekintetbevételével 390-405-ig részenként közzé tette. Daczára a kezdetbeli ellentállásnak ez az emendatio translatio általánossá, Vulgátává lett.” *Ókor Lexicon, op. cit.*, Biblia. A gond ezzel viszont az, hogy Szt. Jeromos nem tudott görögül, Eusebius (Pamphili) viszont igen...

¹⁶ Újabb, pontosabb Bibliakutatás szerint kiderült, hogy számos, eddig Pál apostolnak tulajdonított levél nem tőle származik. Így a fenti levél sem! Új címe flamand megfogalmazásban: *De brief aan de Hebreëën*; „De schrijver en de plaats van ontstaan zijn onbekend; het boek moet gedateerd worden in het laatste kwart van de eerste eeuw.” *De Bijbel*, Nederlandse Bijbelgenootschap (Harlem, 2004), 2275. (Fordításunkban: A készítés helye és szerzője ismeretlen, a könyv keletkezését az első évszázad utolsó negyedére kell tennünk.) Az újabb Biblia vizsgálatok K. Elliger és W. Rudolph, *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Stuttgart 1997, E. Nestle és K. Aland *Novum Testamentum Graece*, Stuttgart 2001, valamint A. Ralphs, W. Kappler, e.o. *Septuaginta Vetus Testamentum Graecum Auctoritate Academiae Scientiarum Göttingensis editum*, Göttingen 1931... nyomán készültek.

7.8 Itt halandó emberek szednek tizedet, ott meg az, akiről tanúsítják, hogy él.”

7.9-10 Sőt, Ábrahámra való tekintettel mondhatjuk, hogy Lévi is, aki tizedet szed, szintén fizetett tizedet, hiszen jelen volt ősében, amikor Melkizedek találkozott vele.” 1372. oldal

Teremtés
Melkizedek

14. ¹⁸ Melkizedek, Sálem királya pedig **kenyeret és bort** hozott. Ő ugyanis a magasságbeli Isten papja volt.¹⁷

H. Schmid mellett szól a 7.6 alatt írottak: Ő (Melkizedek) viszont, aki NEM az Ő NEMZETSE-GÜKBŐL SZÁRMAZOTT...¹⁸

- Az AN szó a Nílus völgyében is az Istent jelentette. Ezt az állítás viszont alaposabb alátámasztásra szorul, hiszen a szakirodalom vélekedése szerint az egyiptomiak többisten-hívők voltak.

„Mielőtt az ég lett volna, mielőtt a föld lett volna, mielőtt az ember lett volna, és mielőtt a halál bekövetkezhetett volna, volt NUN.” NUN volt az üresség, a sötétség, a lapos sivárság, a nedves hideg, a rendszer nélküli káosz. NUN volt a végtelen SEMMI, amit az egyiptomiak ún. ősóceánként fogtak fel. Mindezt a fordításokból, sírfeliratok, szarkofágyszövegek olvasatából tudjuk – állítja a szakirodalom. Ugyanakkor NUN-ban lakozik az erő is, melyet valamilyen élettelen, léleknélküli demiurg¹⁹ testesít meg. Ez a demiurg minden ok nélkül, azaz önmagától életre kelt, kiemelkedett az ősvízből, és kezdetben NUN tudta nélkül anyagi formát öltött. Ehhez először segítőtársakat teremtett, mindenféle kígyókat, hibrideket és amorf lényeket hívott életre, melyek terve szerint a teremtés végeztével majd eltűnnek a Semmiben.

¹⁷ *Biblia*, Szent István Társulat, Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója (Budapest, 1979).

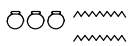

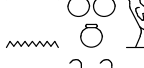
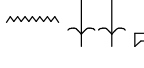

¹⁸ Az *mlk* váz egyébként mély hangzókkal is kiegészíthető: MoLoCH. Ámonikus istennek tartották, nevét a gyermekáldozatokkal hozták összefüggésbe. Vö.: *Csaba a megváltó dolgozatunkkal*.

¹⁹ Bakos, *Idegen szavak és kifejezések szótára* (Budapest, 1974), 168: „**demiurgosz** gör, *fil* világteremtő szellem; a világnak isteni v. természetfeletti létrehozója (*a.m.* kézműves).”

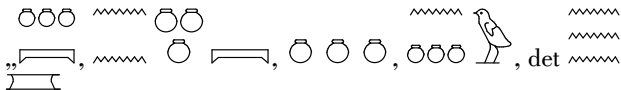
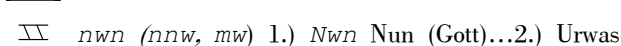
Ezután megteremtette a Világot, a Napot, a Földet, az eget és a csillagokat. Lám a Nap esténként lebukik a nyugati láthatáron, és a sötétség ideje alatt a NUN-ban folytatja küzdelmes útját, küzd meg a nagy tengeri kígyóval, Apophis-szal. Ő az egyike az engedetleneknek, aki mégsem tűnt el a Semmiben, és mert – a szakirodalom vélekedése szerint – nem vették fel az istenek közé, a túlvilági útjukon utazókat háborgatja, valamint a napbárkát akarja éjszakánként felfordítani. A világvége is valahogy így következik majd be, amikor is az érzékelhető világ mögé szorított NUN ismét győzedelmeskedik, és elnyeli mindazt, amit a demiurg teremtett. Ezzel a folyamat azért nem zárul le örökre, hiszen öntudatlan állapotban továbbra is NUN-ban él az erő, az akarat.²⁰

NUN hieroglifáit nem írták egységes formában:

- Gardiner gyűjtésében a következő változatokkal találkozunk:

„Great difficulty is caused by 'primeval waters', which may have existed in two distinct forms (1) *n i w* or *n w w* or *n w*, (2) *n n w* or *n w n w*; for (1) see Pyr. Var. and a Dyn. XVIII enigmatic equivalent ; for (2) see Pyr. Var, , also the female counterpart , *n n t* 'the lower heaven', further the personal name *n n (i)* 'child', and lastly Copt. 9ou9'abyss'.”²¹

- Hannig a következőket írja:

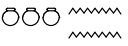

 „ *nwn* (*n n w*, *m w*) 1.) *Nwn* Nun (Gott)...2.) *Urw*-

²⁰ A teremtés fenti összefoglalásának részletei Gros de Beler, *op. cit.*, 71 oldalán található.

²¹ Gardiner, *op. cit.*, 530. Fordításunkban: ' nagyon bonyolult alátámasztani a (hieroglifák jelentését, sic!) 'ős-víz', mely két különböző formában is létezhet. /.../ (1) és (2), és a rejtélyes hasonmása xxx, valamint a női alakmása xxx ' a felső menny', továbbá személynév xxx 'gyermek', végezetül a kopt változat xxx abyss /szakadék, mélység, idő/.

ser...3.) Ozean... 4.) Grundwasser... 5.) Nil,... 6.) Was-ser.”²²

▪ Betrò szerint ideogramma: ’három fodrozódó vízvonal’ . Hangértéke *mw* ’víz’. Más elemekkel együtt – a fény, a tűz, a föld és a levegő – a víz volt a megjelenési formája *ba*-nak a (fő)istennek. Ugyanakkor ez kétértelmű elem volt, amely a teremtésben, de az előtt is létezett. A teremtett világ és az élet szigetet, azaz teret alkotnak, melyet körülvevett a végtelen ósóceán, ahol a folyékony káosz az idők végtelenségéig ostromolja a Szervezett Világ kapuit.²³

Közös vonásként nyugtázhatjuk, hogy NUN fogalmát mindhárom egyiptológus **ósvíznek** tartja, *primeval waters*, *Urwasser*, *ósóceán*, megnevezésükben viszont nem azonos a közkeletű NUN-nal. Ha a leggyakoribb alakját elemezzük: , akkor a jelek szerinti szoros *nw-nw-nw pt n-n-n* hangzósítást kapjuk (itt feltételesen elfogadtuk a \bar{O} = *nw* hangalakot). A szakirodalom nagyvonalúan egyszerűsít, így a *niw*, *nww*, *nw*, *nnw*, *nwnw*, *nwn*, *mw* hangzósítási változatok ismeretesek. A \bar{O} és az jelekről viszont kétségtelenül megállapíthatjuk, hogy az ’n’ hangot tartalmazzák.

N-UN, N-AN és mint látni fogjuk a többi magasabb változata is, tehát a világmindenség urát jelenti.

A *Bremner-Rhind-Papyrus* nemzetközi fordítása szerint a teremtés ősi, egyiptomi menete a következőképpen nézhetett ki: Kezdetben csak a káosz és az üresség létezett. Ezt a nedves sötét közeget, nevezték NuN-nak. Nem volt semmi, tehát sem Föld, sem élőlények, kezdetben csak önálló akarata volt. Innen emelkedett ki anyagi formájában a demiurg, aki először alakot teremtett magának, melyet az egyiptológusok olvasása szerint a Nílus partján Atumnak neveztek: „Én vagyok Atum, aki NuN-ból származik, de én vagyok Ré (a Nap) is csodálatos formájában.” Ekkor Atum egy piramis alakú kövön (ben-ben), mely állítólag hasonlít a megkövesedett napsugárhoz, leszállt a Földre. Itt teremtette önmaga megtermékenyítésé-

vel istengyermekeit Tefnut (a meleget) és Sjut (a levegőt). Az ő gyermekeik Geb/Erpat (a termékenység, a föld istene), és Nut az égbolt (isten-nője) már szabályosan születtek. Ezek az istenek Atum akarata ellenére további gyermekeket nemzettek, így született Osiris és Isis (gyermekük a fiatal Hórusz), Hórusz (az idősebb), Szet és Nephtys. Amikor Atum ezt látta, haragjában elküldte Sjut, aki szétválasztotta Geb/Erpatot és testvér/felségét Nutot egymástól. Azóta is Nut az égbolt és Geb/Erpat a föld istene, melyeket a közjük ékelődő levegő-apjuk, Sju választ szét egymástól. A fent bemutatott isteni kilencet, azaz Tefnu, Sju, Geb/Erpat, Nut, Oziris, Ízis, Horusz, Szet és Nephtist nevezik az Enneadenak, a híres Kilenceknek.

Nos, AN és az Enneade így került a Nílus völgyébe. Tisztelete évezredekken keresztül tovább folytatódott.

A legismertebb egyiptomi AN jel, nemzetközi megfogalmazásban az ún. *élet* jele, az anx hie-roglifa, mely közvetlenül is az AN hangokat tartalmazza. (A magyar *élf* szavunk a mezopotámiai *ihu*, *el* hangalakkal egyezik). Általánosan elfogadott az *N* alakja is (a szakirodalom ezt az Alsó Egyiptom királyi jelvényének tartja), melynek megfelelője a közönséges ’n’ (a papiruszokon a hieratikus kicsit meghajolt vonalat látjuk). Ez utóbbi a középkori ikonográfiában is gyakran felbukkan. Eredeti *Isten* jelentéséről megfeledezve ott a rövidítés jelének tekintik.

AN-t egyébként többféleképpen is nevezték: ő az Atya A , illetve aTa/TaTA A , aki egy személyben a Sütő, azaz a Nap O , , de nevezték őt éppen ezért Körnek is O .

Kis kitérőként érdemes a következő gondolatokat mérlegelni:

A fentiekben már jeleztük, hogy a szakirodalom hiedelme szerint az egyiptomiak többisten-hívők voltak. Isten jele a zászló lenne: nTr . Sajnos ezt az értelmezést még akkor sem tudjuk elfogadni, ha az egyiptológia ezt már az egész világgal el-ismertette. A jel képértéke nem fedi hang-alakjának mássalhangzós vázát. Baráth megfogalmazásában a zászló a $\text{nTr} \rightarrow \text{netyer} \rightarrow$

²² Hannig, *op. cit.*, 399.

²³ Betro, *op. cit.*, 163.

NaGyúr hangzósítással azonos. Számunkra is ez a helyes olvasat. Gondoljuk meg... alig hihető, hogy a valóságot oly híven megörökítő Nílus-parti embe-
rek ne tudták volna, hogy az isten/istenek nem hordanak semmiféle zászlót. Az effajta megkü-lönböztetésre csak a nagyurak csapatainak lehe-tett szüksége. Feltevésükben minden településre – a közismertek mellett – néhány saját zászlóval is jelzett isten vigyázott volna. Csak a fáraó lehetett isten! Hannig szótárában 69 oldalon keresztül mégis több száz ún. istennevet különböztet meg!

Nos, a hangzósított *ntr* magyar olvasata: *nagyúr*. Jelölésükhöz valóban szükséges a zászló, és a sok különböző név is.

De lássuk először Atum hieroglifáit:

Az egiptológia az ő nevét is többféle változatban

ismeri: Gardiner szerint var. . ²⁴ Hannig felsorolásában:

Atum-Chepri, Gyakran Ra is csatlakozik a sorhoz, így a teremtő teljes neve Gros de Beler szerint: Ré-Atum-Chepri. ²⁶ Olvasata: t m-t, TeMeT, *temet(ő)*. Érdekes megfigyelni, hogy mai nyelvünk a *temet* szó vázának változataiban a *tám*, *tá-ma(szt)*, a *te(r)met*, *te(r)emt*, *tömít*, *tömő(r)ít* fogalmakat is magában viseli.

Egyébként a *Csillagszoba* fohásza között is megtaláljuk: 247/85-ös jelet, de a későbbi 247/281-es társát is a szakirodalom *Atum*nak olvassa: , t m t, the All, azaz a Mindenható.

Magyar hangzósítása alapján számunkra Ó a Te(R)EMTő, és egyúttal a TeMeTő is.

(Érdekes megfigyelni, hogy a teremtőnk általunk olvasott hieroglifával írt nevei mind 'kisbetűsek', nincsenek kartusba helyezve, esetleg más megkülönböztető jelekkel ellátva. Az sem lehet véletlen, hogy imáinkban még ma is tegezzük az atyát. Hozzá tartozunk, egy család vagyunk, mindannyian a gyermekének számítunk. *Mi Atyánk, ki vagy*

a mennyekben, szenteltesse meg a Te neved, jöj-jön el a Te országod, „fiat voluntas tua”, legyen meg a Te akaratod stb.)

Nos,... ott, ahol Atum a földre szállt, szent várost építettek, melyet később görögül Heliopolis-nak, vagy Napvárosnak neveztek. Bibliái neve ON volt. De természetesen nem ez volt az ősi neve. Ere-

detileg azt hieroglifákkal írták: , ami annyit tesz: 'Iwn-nd-niwt → Jó-hUN-NáDi-ANNYI ÚT. A *nádi út* könnyen követhető, a 'jó hun', vagy pon-tosabban 'i-(h)un' olvasat további gondolatokat ébreszt. Hunn Íjász királyunk (h)Onból szár-mazik. ON, vagy sejtésünk szerint hON városát kezdetben Ihunnak nevezték. („Ihol az ember” János evangéliuma 19/5. ²⁷) „IHOL, (i-hol) ősz. indulatszó és ih. Gyöke a közelséget mutató i (i-tt, i-de, i-gy), s am. ime! itt van la! nézzétek, lássátok! ide tekintsetek! Ihol az ember! (ecce homo). Ihol ni! Máskép: ihon, ihun, ehen, ehol. Ihol van, amit kerestek. Ihol áll a gonosztévő.” Czuczor-Fogarassi

Ihol, ihon, ihun. Nyelvjárási szavaink. Vajon honnan származnak?

Gardiner gyűjtésében: „O₂₈ column with tenon at top. Hence phon. 'Iwn exx. var.Pyr. *iwnyt* 'bow'; 'Iwnw' Heliopolis'.” ²⁸

I(h)UN, a Nílus-parti város a Delta bejáratában fekszik, ott, ahol a folyam ágai szétválnak, és *annyi utat* képeznek a *hanyban*, a *honban*. A bemutatott legenda szerint a mindenség ura itt testesült meg, teremtette az anyagi, élő, nádi világot. Neve továbbra is N-UN, vagy ha jobban tetszik: *níw*, *nww*, *nw*, *nnw*, *nwnw*, *nwn*, *mw*, de mint bemutatottunk, nem tévedünk nagyot, ha csak a fent levezetett 'N' hangot (s vele valamelyik magánhangzót) ejtjük ki. A földre szállt minősége a *teremtő*, a szakirodalom hangzósításában Atum.

Érkezésének helyét, a későbbi vallási központot a hívő egyiptomiak ugyancsak róla nevezték el: Jó-UN.

Ha ezt a történetet, mint a teremtés egyik változatát elfogadjuk, akkor feltehető, hogy a Mezo-

²⁴ Gardiner, *op.cit.*, 606.

²⁵ Hannig, *op.cit.*, 1193

²⁶ Beler de, *op.cit.*, 24.

²⁷ Ballagi Mór, *A magyar nyelv teljes szótára* (Nap Kiadó Bt., 1998), 610.

²⁸ Gardiner, *op.cit.*, 495.

potámiában ismert AN neve is innen származik (és nem fordítva).

Természetesen a magánhangzók pontosítására nem vállalkozunk, hiszen jelölésük hiányában az ON, az ÉN, de főleg az AN változat közvetlenül elfogadható.

Érdekes módon a szent hely neve évezredek folyamán nem változott, így az i.e. 1000 körül rögzített Ótestamentum még mindig On városáról tudósít:

„A fáraó a Cofnát-Paneach nevet adta Józsefnek, és feleségül adta neki Asznátot, Ponti-Ferásznak, az *oni* papnak a lányát...”²⁹. Vagy Jeremiásnál olvassuk: „43^{10f}Íme, elhozom szolgámat, Nebukadnezárt, Babilon királyát...¹³De összetöri még On városában a Nap templomának oszlopait és felgyújtja Egyiptom isteneinek szentélyeit.”³⁰

Tehát On városban a Biblia szerint papi rend működött, és Naptemplom állt.

Ez lehetett az oka annak is, hogy a görög dinasztiák alatt a számukra semmitmondó (h)UN-(h)ON napváros nevét Heliopoliszra keresztelték át.

Azért a Mediteriánium nyelveiben, az AN és hangzósítási változatai éltek tovább.

Kezdjük a sort a görög Enneade szóval. A fentiekben bemutatott az isteni kilenceket. A görög *kilenc* εννέα = εννιά alapja továbbra is az AN gyök, melyhez rögtön kapcsolhatjuk az *egy* jelentő éνας, évá szavakat is. Itt is az AN/ÉN gyök látható. A kilencről, az egyről, a körről alkotott vélekedésünket az *Egy az Isten* tanulmányunkban bővebben kifejtettük, itt csak az alap gondolatot ismételjük meg. A tízes számrendszer kialakulása előtt a Nílus partiak kezdetben csak kilencig számoltak, ez volt az egység, a tökéletesség, a kör maga. Ez volt az Egyetlenegy. A tizediket maga az Egy képezte: 9+1. Mint láttuk neve a görögöknél mind a kilenc szóban ENNA, mind az *egy* szóban ENA tovább élt.

A latin nyelvben az UN változat uralkodott el. Ott is az *egy* jelenti: *unus*. Az AN gyök a kilencben is felismerhető: *novem*, illetve a kilenced: *nona*

²⁹ *Biblia*, Szent István Társulat, Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója (Budapest, 1979), 51. oldal. Teremtés 41.45

³⁰ *Biblia*, op. cit., 927. oldal. Jeremias, 43.10, és 43.13

(*pars*) tanúsítják mindezt. Az UN gyöknek viszont se szeri se száma. Nem célunk felsorolásuk, itt elégedjünk meg az *universum* a világmindenség (de az uni-verso egyúttal az egy-oldalt jelenti), az universitas, azaz az egyetem(esség), az unisono → egybehangzó, unio → egység/gyöngyszem(!) kiragadott szavakkal.

Napjaink Európájának *egy* szava is innen származtatható: a spanyol *un*, *uno*, a francia *un*, az angol *one*, a német *eins*, a holland *een*, az olasz *un*, *uno*, de még a szláv *ogyn* is ide sorolható.

Sőt! Írni nem tudó társaink mindmáig a kereszt jelet, vagy az azt helyettesítő N jelet használják aláírásukként. Anonymus nevével is a névtelenséget fejezte ki, pontosabban AN nevűnek, azaz Isten nevűnek, Isten névtelen gyermekének tekinti magát.

Felmerül a kérdés: hogyan állunk mi magyarok az AN szóval? Létezett-e nyelvünkben, és ha igen, akkor hová tűnt el? Miért nem használjuk ma is Isten jelentéssel?

III. / A VAN szó védelmében

Eddigi munkáinkban bemutattuk, hogy a Nílus völgyében kezdetben nyelvünk ősen beszéltek, írtak, számoltak, így a fentiekben boncolgatott szavak minden bizonnyal nyelvünk ősi szókinését gazdagították.³¹ De hová tűnt el nyelvünkől napjainkra AN neve?

Nem tűnt el, sőt... megvédtük, betakartuk, évezredekken keresztül tiszteltük, vigyáztunk rá. Sajnos ma már fel sem ismerjük, és megcsúfolva eredeti értelmét lesegédigézzük.

A VAN szavunkra, a van létezésünket kifejező igére gondolunk!

Mielőtt származását pontosítanánk, lapozzuk fel a Bibliát, hiszen a VAN szó Isten neveként már az Ószövetségben szerepel. A legelső feltételezett

³¹ Borbola, *Olvassuk együtt magyarul! A Moszkvai Matematikai Papirusz két feladatának magyar nyelvű olvasata* (Budapest, 2000). ISBN 963 03 9613 0

Borbola, *Királykörök. A Rhind Matematikai Papirusz királyköreinek magyar nyelvű olvasata. A Szent Korona egyiptomi mérete* (Budapest, 2001). ISBN 963 00 7468 0

Borbola, *Csillagszoba. Út a szakkarai piramisfeliratok magyar nyelvű olvasatához* (Budapest, 2004).

ISBN 963 214 963 7

Borbola, *Tutanhamon a számadó*, (Budapest, 2004).

ISBN 9 789632 169675

példányait héber/arámi/ógörög nyelven írták, melyben gyakorlatilag az addigi hitvilág alapjait foglalták össze (a Bibliát i.e. 1000 környékén kezdték írni, viszont mind a mezopotámiai, mind az egyiptomi műveltség évezredekkel idősebb).³² Napjainkra aztán lassan lefordították majd minden nyelvre.

Mint látni fogjuk, **visszafordították magyarra is.**

Tekintsük meg közösen alábbi válogatásunkat:

Hebreica Exo: 3.14 vjmr alhjm al msh ahjh asr ahjh vjmr kh tamr lbnj jsral ahjh slxnj aljkm.

Zsidó Biblia, Mózes Öt Könyve Magyarázatokkal és a Haftárak:

„Exodus-Seméth.: Én vagyok, aki a Lét vagyok. Héberül „*ehje aser ehje*” – az önmagam által létező örök Isten; Az Isteni Szellem egységének és szellemiségének a kinyilvánítása... /.../ „Vagyok, aki a **Lét** vagyok” azonban nemcsak filozófiai kifejezés; a hangsúly az isteni létezés **aktív** kinyilatkoztatásán van; /.../ A legtöbb mai magyarázó Rásit követi: „Leszek, aki leszek”; azaz, szavak nem tudják kifejezni azt, ami **Ő** lesz az **Ő** népének,.../.../ Az **Örökkévaló, Atyáitok Istene**. Nem valamely istenség, amelyet Mózes fedezett fel Midjában, hanem ugyanaz az Isten, aki megnyilatkozott az ő őseiknek, a világ Teremtője és az egész föld igazságos Bírója – Ádonáj – a hűség és szeretet Istene küldte őt hozzájuk.”³³

Vulgata Ex: 3.14 dixit Deus ad Mosen ego sum qui sum ait sic dices filiis Israhel qui est misit me ad vos

Káldi Neovulgata Biblia

Kiv 3,14 Isten erre azt mondta Mózesnek: »Én vagyok az, »Aki vagyok».« Aztán azt mondta: »Ezt mondd Izrael fiainak: Az »Aki van» küldött engem hozzátok!«

Die Bibel nach der Übersetzung Martin Luthers in der revidierten Fassung von 1984.

³² *Biblia, op. cit.* 11.: „**Bevezetés a törvény öt könyvéhez; A Pentateuchus eredete:** Ebben segítségére van a régészet és az Izraellel szomszédos népek, civilizációk történetének vizsgálata. Ezen az úton ugyanis kiderült, hogy a Pentateuchusban szereplő sok törvénynek vagy intézménynek megvan a párhuzama és megfelelője a Biblián kívül is. Ezek sokkal régebbi időre mutatnak vissza, mint az „okmányok” kora, és kiderül az is, hogy a Pentateuchus nem egy elbeszélése sokkal régebbi környezetet tételez fel, mint az okmányok megszerkesztésének ideje.”

³³ Hertz J.H. *Zsidó Biblia, Mózes Öt Könyve Magyarázatokkal és a Haftárak* (Budapest, 1996), 30-31.

II/3,14 Mose sprach zu Gott: Siehe, wenn ich zu den Israeliten komme und spreche zu ihnen: Der Gott eurer Väter hat mich zu euch gesandt! und sie mir sagen werden: Wie ist sein Name?, was soll ich ihnen sagen? ¹⁴Gott sprach zu Mose: „Ich werde sein, der ich sein werde. Und sprach: So sollst du zu den Israeliten sagen: «Ich werde sein», der hat mich zu euch gesandt.

Elberfelder (ELB 2 Mose 3:)

¹⁴ Da sprach Gott zu Mose: Ich bin, der ich bin. Dann sprach er: So sollst du zu den Söhnen Israel sagen: [Der] `Ich bin' hat mich zu euch gesandt.

Bible, Revised Standard. Exodus, from The holy Bible, Revised Standard version Electronic Text Center, University of Virginia Library

Compare with King James Version: Exod.03

¹⁴God said to Moses, "I am hoe I am." And he said, "Say this to the people of Israel, `I am has sent me to you."

Nos, Isten magát a fenti idézetekben a *Ienni* ige egyes szám első személyének nevezi. Feletébb érdekes fordulat, valószínűleg annak köszönhető, hogy a latin – német – angol változat nevét csak az én vagyok(leszek) formában képes kifejezni. Szó szerint az **én vagyok** (küldött): *ego sum...*, *Ich bin* hat ..., vagy *Ich werde sein* hat ..., angolul *I am* has ... **a személyneve**. Szótanilag vizsgálva enyhén szólva mindez szokatlan, hiszen két ragozott ige került egymás mögé: Isten nevéként (a mondat alanyaként) a létige ragozott alakja áll, ezt követi az igei állítmány segédigéje – a latin/indogermán nyelv elengedhetetlen tartozéka – a *bíni* ragozott alakja (hat, has).

Magyarul sokkal kedvezőbb helyzetben vagyunk, hiszen a fenti mondatok a következőképpen hangzanak:

Biblia Kivonulás 4.3 Isten nevének kinyilvánítása

3.¹³ Mózes ezt mondta Istennek: „Ha megérkezem Izrael fiaimhoz és így szólok hozzájuk: Atyátok Istene küldött, akkor majd megkérdezik: mi a neve? – mit feleljek erre?” 3.¹⁴ Isten ezt válaszolta: „Én vagyok, aki vagyok.” Aztán folytatta: „Így beszélj Izrael fiaimhoz: Aki **van**, az küldött engem hozzátok.” 3.¹⁵ /.../ Ez az én nevem minden időkre, s így kell nevezetek nemzedékről nemzedékre.”³⁴

³⁴ *Biblia, op. cit.*, 69

Ha Isten ősmagyar nyelven beszélt – márpedig a hieroglifák (ős)magyar olvasata ezt sugallja –, akkor valahogy így szólhatott Mózeshez: „AN vagyok, aki VAN. /.../ A VAN küldött engem hozzatok.”³⁵ Mindezt más nyelvre lehetetlen szó szerint fordítani. Így aztán az első átírásokban a lenni ige ragozott alakja mellett a személyes névmás egyes szám első személye is megjelent, és az értelmetlenséggel küzdve Isten ragozott nevét kissé hivalkodó fordítássá silányította. „Én vagyok, aki vagyok.” Ettől aztán nem lehetett szabadulni a következő mondatban sem, értelemszerűen neve is az *én vagyok* (leszek) lett. Feltevésiünkben így kaptuk vissza többszörös áttétel után magyarra (vissza)fordított ősi nevét.

Nos...úgy tűnik, hogy ez az eddig érthetetlen mondat így sokkal világosabb lett, csupán azt kell kiemelni, hogy VAN az idők kezdetétől létezett, így Ő nemcsak Izrael fiainak, hanem az egész emberiségnek mindenható ura!

Számunkra Ő a létezés maga, így igei alakban őrizzük nevét *nemzedékről nemzedékre!*

Az Evangélium János szerint 1 „¹Kezdetben volt az Ige, az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige, ²ő volt kezdetben az Istennél.”³⁶

Latina Vulgata Edicionis

Evangelium secundum Joannem

Jo 1.1 in principio erat Verbum et Verbum erat apud Deum et Deus erat Verbum

Jo 1.2 hoc erat in principio apud Deum

Magyar Biblia Tanács

János evangéliuma

Jn. 1,1 Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige. [1Móz 1,1; 1Jn 1,1]

Jn. 1,2 Ő kezdetben az Istennél volt.

Luther Biblia

Das Evangelium nach Johannes

Joh 1,1 Im Anfang war das Wort, und das Wort war bei Gott, und Gott war das Wort. [Kap 17,5; 1. Mose 1,1; 1. Joh 1,1. 2; Offb 19,13]

Joh 1,2 Dasselbe war im Anfang bei Gott.

King James versio

Joh. 1,1 In the beginning was the Word, and the Word was with God, and the Word was God.

Joh. 1,2 The same was in the beginning with God.

Aranyos Biblia

Ián. 1.1

Kezdetben [Péld. 8:22. 1 Ián. 1:1.] vala amaz Ige, és az az Ige vala az Istennél, és az az Ige Isten vala.

Ián. 1.2 Ez [Al. 17:5.] az Ige kezdetben az Istennél vala. [Kol. 1:16. Sid. 1:2.]

Károlyi Gáspár fordítása

A János írása szerint való szent Evangéliom

Ján. 1. A testté lett Íge. János bizonyágtétele a Krisztusról és keresztsége, négy tanítvány elhívása, az ég lajtorjája.

Ján. 1,1 Kezdetben vala az Íge, és az Íge vala az Istennél, és Isten vala az Íge.

Ján. 1,2 Ez kezdetben az Istennél vala.

Elgondolkodva a fentiekben felmerül a következő kérdés: mit jelent pontosan a latin *apud* szó? Szinte egyöntetűen mindenki a *nál/nél* közismert fordítást használja, bár az angol *with* inkább *val/vel* jelentésű. Pedig más jelentése is van.

- Tekintsük meg Finály Henrik mondandóját: *A Latin Nyelv Szótára* Franklin Társulat (Budapest, 1884); *apud* (régebben irták: aput), ej. tárgyessel, általán közellétet jelöl, küln. személyekhez, még pedig nyugodalmas állapotban, holott ad (megelőzött) mozgást föltételez (vesd ö. még penes, in),
 - 1) személyről, -nál, -nél: esse apud aliquem; küln. A) a. aliquem, valakinek házánál; a. me domi. B) előtt, jelenlétében (küln. oly személynek, kinek elhatározó s döntő hatalma van): dicere a. judices, verba facere a. senatum; queri a. aliquem; (Tac.) sacrificare a. deos, az isteneknek (istenek színe előtt) áldozni. C) több személyről, kik között valami történik, -nál, -nél: a. nostros justitia culta est. D) más viszonyokban, szellemileg -nál, -nél: gratiam consequi a. aliquem. E) íróról munkáiban, -nál, -nél: a. Xenophontem Cyrus haec dicit. F) (színek.) esse a. se, magánál lenni, eszméletén lenni. G) néha in, hat. esettel (fuit a. eum magnus juris civilis usus).
 - 2) helyről, -nál, -nél, közel, közelében: a. ignem esse, morari a. oppidum: néha a. urbem, a városban és annak környékében.
- b) (ősk. ritkán) -hoz, -hez, felé (mozgást jelentő igéknel): eo a. hunc vicinum.

³⁵ Az ősi írásokat, beleértve a sumér és az egyiptomi írást is nem lehet az arámi/heber/ógörög nyelven olvasni. Következésképpen a Biblia legelső rögzítése már fordítás volt.

³⁶ *Biblia, op. cit.*, 1205

▪ Prof.dr. Harm Pinkster, *Latijn/Nederlands* (Amsterdam, 1998), 73. oldalán a következő változatot olvashatjuk:

„apud, 5. in iems. ogen, naar iems mening;” Fordításunkban: ’vkinek a szemében, vkinek véleménye szerint’.

▪ A görög változat a *προϋ* praep. használja. Gen. vonzattal jelentése *vki-től, vmi-ből, vki-nek az oldaláról, által*.³⁷

Ezek után kíséreljük meg a már bemutatott ősi teremtéstörténetek ismeretében, valamint a fenti szótár-gyűjtemény felsorolásai alapján János evangélista kezdő sorait érthetőbbé tenni. Feltelezésünk a következőképpen önthető szavakba:

→ ’Kezdetben volt VAN (az Ige), VAN volt AN (az ŐSTeNger) **előtt/által/akarata szerint**, és AN (az ŐSTeNger) volt a VAN (az Ige), ez volt kezdetben az AN (az ŐSTeNger) **előtt/által/akarata szerint**.’

Tisztában:

→ ’Kezdetben volt VAN, VAN az ŐSTeNger által volt, és az ŐSTeNger volt a VAN, ez volt kezdetben az ŐSTeNger által.’

S most nevezzük a nevén:

→ ’Kezdetben volt Van, és Van An által volt, és An volt Van, ez történt kezdetben An által.’

Az utolsó mondat – *ez volt, ez történt kezdetben* jelentéssel – tulajdonképpen visszakanyarodik az elejéhez, s ezzel bezárul a kör. Egyébként az utolsó mellékmondatot kezdő latin **hic, haec, hoc pron. demonstr.** jelentése: *ez, ez itt, jelenlévő, mostani*. Györkösy, *Latin-Magyar Szótár* (Budapest, 1986), 252. **Ez tehát a következő sarokpont**, nevezetesen a *hoc* szót nem lehet *Ő-nek / személynék*, Károlyi Gáspár szerint *a testté lett igenek* fordítani. Ezáltal a következő *volt* szó a történést jelöli: *ez történt*.

Ez az egyetlen igénk, melynek tövéből nem tudunk főnévi igenevet képezni (más igenevet sem), mi nem tudunk *van*-ni. Azt csak Ő tud. Ez

tehát nem lehet emberi képesség. Mi csak csatkozhatunk hozzá, ha nevét igeiként kezelve személyragjainkat hozzá illesztjük. De ilyenkor sem használhatjuk teljes nevét, ez bennünket nem illett, csak tőhangzóváltozás után azonosulhatunk vele: én vagyok, te vagy, Ő VAN³⁸, mi vagyunk, ti vagytok, Ők VAN-nak.³⁹ A ’gy’ hang megjelenéséről érdemes lenne komolyabban is elgondolkodni.⁴⁰ Viszont megállapíthatjuk, hogy ezt az igetövet nem lehet közvetlenül ragozni, az igemódokat nem ismeri, az egyes (de a többes) szám harmadik személyben ragozásával ellentétben visszatér eredeti alakjához, egyszerűen hiányoznak valódi igei tulajdonságai!

Itt szeretnénk megjegyezni, hogy ősi szavainkat kifejezetten mássalhangzókra építjük (természetesen mellőlük a magánhangzók sem hiányoznak), így vázukat nem a magánhangzók képezik. Ha a mai nyelvünk alapján kapott táblázatokat a korábbi munkáinkban megfejtett hieroglifákkal írt szóvázak jelrendszerére vetítjük ki, akkor a kb. 20% ↔ 80%-os magánhangzó ↔ mássalhangzó arány 15% ↔ 85%-ra növekszik. Vö.: Kiss Barnabás *Szóháló* vizsgálataival.⁴¹ Ezek alapján megállapíthatjuk, hogy írásunk – s gon-

³⁸ VAN a mindenség ura, magába foglalja az élőlényeket, de az élettelen körülöttünk lévő világot is. Így aztán értelmetlen nemét keresni. Sejtésünk szerint ez lehet az oka annak, hogy nyelvünk egyes szám harmadik személyben nem tesz különbséget az „ő” nemei között. Érdekes ellentétként az orosz nyelv indogermán mintára ezt nem tudja nélkülözni, így az **он, она, оно** alakban a három nemet mégis megkülönbözteti.

³⁹ A „régies” *vagyon* és *vagynak*(?) pontos jelentése nem dönthető el, kérdéses, hogy ezek az alakok valóban az ősi nyelv alapjait képezik-e, vagy csak a latin/indogermán mintára „készültek”. *Vagy* gyökünk nincs, egyúttal *vagyni* sem lehet.

⁴⁰ Jelen ismereteink szerint a „gy” hangot csak az olyan „sz” tövű igeink felszólító módjában használjuk, melyek töve főnévi igenevük képzésekor az „n” váltóhangra végződik. Ebben hasonlítanak a *van* szavunkhoz, azzal a hatalmas különbséggel, hogy mindegyiknek szabályosan képezhetők az igeneves változatai is. Ezek: *lesz, tesz, vesz, visz, hisz, eszik, iszik* → főnévi igeneves tövei: *len*-ni, *ten*-ni, *ven*-ni, *vin*-ni, *hin*-ni, *en*-ni, *in*-ni. Felszólító módban „gy”-t ejtünk és írunk is: **legy**ek, **tegy**étek, **vegy**en, **vigy**ünk, **egy**etek, **igya**tok. A csúcsot a *hisz* igénk jelenti, mert felszólító módban ragozása – ki tudja miért, talán fonetikus átírás? – a „gy”-t meg is kettőzzük: **higgy**ük el.

⁴¹ Vö.: V-I/3 Melléklettel.

³⁷ Prof. Dr. G.J.M. Bartelink, *Grieks-Nederlands Het Spectrum* (Utrecht, 1998), 259.

dolunk itt a hieroglifás írásra is – **eredetileg más-salhangzós írás volt.**

Következésképpen végzetes alaphibának tekintjük nyelvünk rögzítésére ma is használatos, elsősorban magánhangzókra épített ún. latin betűs írásrendszer bevezetését.

Ebben a rendszerben gyakorlatilag a magyarban mellékszerepet játszó magánhangzók dominálnak, azaz megfordult az ősi, számunkra természetes arány; eredmény: 85% ↔ 15% túlsúly a magánhangzók javára. *Ebből következően a szótagolás ma ismert módja kerékbe töri szavaink ősi vázát, hiszen az „új írásrendszer” szabályai szerint minden magánhangzó önálló szótagot képvisel.* Csak néhány példát ragadunk ki: Helyesírásunk a magánhangzóval kezdődő szavak vázát az ugyancsak magánhangzóval kezdődő toldalék esetén rendre szétválasztja, lám az *ad*-ni, *ül*-ni, *ír*-ni, *ér*-ni stb. igék ragozott alakjai szótagoláskor értelmetlenné válnak, nevezetesen *a*-dom, *ü*-lök, *í*-rok, *é*rik alakban éppen a lényegét képező ősi szótövet hasítottuk ketté.

De az „áttérítésnek” más következményei is voltak. Ekkor derült ki, hogy hány népcsoportból tevődik össze nemzetünk, hiszen addig mindenki – mássalhangzós írás lévén – saját nyelvjárásának szabályai szerint hangzósíthatta a leírt vázakat. Az ábécés rendszer viszont hirtelen megkülönböztette az ún. tájszólások hordozóit, kiderült, hogy az egyik népcsoport *e*-zik, a másik *ő*-zik, a harmadik *í*-zik stb. Sőt, sokkal nagyobb hiányok is mutatkoztak. Számos hangunkra a latin ábécé egyszerűen nem is ismert megfelelő jelet, a lágy hangok mellett, többek között a széles skálán mozgó magánhangzóinkat sem lehetett jelölni velük. Nyelvünk rögzítése így módon elszegényedett, napjainkra szinte már csak a tájszótárak őrzik népünk „ízese” hangjait.

Ezt a csapást mindmáig nem tudtuk kiheverni.

Az ábécés írásra való áttérés zűrzavarát csak súlyosbította a Késő-középkori latin-német műveltség elterjedése, melynek hatására nyelvünk csak a földműves-pásztornép ajkán élt tovább (itt eltekintettünk néhány korai próbálkozás, nyelvemlékek, szórványok latin betűs rögzítési kísérletétől).

Az újkori magyarul írt szövegek építkezése a latin/indogermán mondatszerkezeteket évszázado-

kon keresztül többnyire szolgamódra követte, tovább rontva ezzel nyelvünk ősi, világos szerkezetét. Szófűzésünk magyartalanná vált, köznyelvünk lassan átalakult fordítási nyelvvé (Karácsony Sándor). Ehhez képest szinte eltörpül a finn-ugor elmélet kidolgozói, és ápolói által okozott kár; az ábécés írásrendszer továbbfejlesztésével, szótöveink töredékeinek kiárusításával nyelvünknek (együttal történelmünknek is) ők már csak a kegyelemdőfést adták meg.

Nyelvmentő kísérletek rendre kudarcba fulladtak, napjainkig tartó számos próbálkozás közül csak kettőt emelünk ki: Versegly Ferenc *Tiszta Magyarság* (1804) című munkájában még a fonetikus írásrendszer mellett tört pálcát (*látja* helyett *láttya*, *szóljon* helyett *szólljon* stb.), ám az *ypszionista-jöttista* „háborúból” a Révai Miklós vezette ellentábor került ki győztesen. Jelen tanulmányunkkal szervesen összefüggő igeneves szóképzések, a létigével kapcsolt szenvedő szerkezetek uralkodtak el, magyartalan változataik napjainkra sajnos állandósultak. Az 1872-ben Szarvas Gábor gondozásában megjelenő *Nyelvőr* folyóirat, melynek célja szókincsünk megtisztítása és a népnyelv felkarolása volt, szintén heves ellenállásba ütközött. A már átvett, megszokott, nyelvünktől idegen építkezési rendszert nekik sem sikerült kiirtani: *alea iacta est*, a kocka el van vetve!

Ősi nyelvünk *agonizálását* jószerevel már észre sem vesszük, sőt, tisztelet a kivételnek akadémikusaink mindezt egyenesen „nyelvünk fejlődésének” tekintik.⁴²

Ezek után nem csodálkozhatunk azon sem, ha ma már nem látjuk a V-AN szavunk eredeti alak-

⁴² Az ábécés írásrendszer átvétele egyúttal nyelvünktől idegen nyelvtani rendszerek vizsgálati módszereinek átvételét is jelentette. A leíró nyelvészet szinte napjainkig a hagyományos (görög-latin alapú) elemzést követi, de tekintve, hogy számos kérdésre így nem tudott választ adni, helyet követelt mellette a strukturális nyelvtani elemzés, valamint a generatív, ill. transzformációs nyelvtani típus is. Mindehhez természetesen a mássalhangzóink uralkodó szerepét féltetve új alapokat kellett teremteni, így a mondatokat szintagmákra, a szintagmákat szavakra, a szavakat morféimákra és végül fonémákra kellett felosztani. Ebben a nyelvtanban a morféimák kulcsszerepet játszanak. Akit a fenti gondolatok bővebben is érdekelnek, Antal László, *Egy új magyar nyelvtan felé* Magvető Kiadó (Budapest, 1977) munkájában találkozhat nyelvünk ábécés alapú elemzésének legújabb kísérleteivel.

ját, az összetétel tagjait, ősmagyar értelmét. Az ábécés írásmód nem engedi meg az önálló mássalhangzók ún. szótagként történő jelölését, hiszen éppen az ellenkezőjére épül.

Nos...

A *van* létezését kifejező szavunk az ősi írásokban tovább bontható *v*+*AN* alakban. Gardiner fent bemutatott változatos *AN* jelei mellett rendre meg-

találjuk a *W/Ú*→*V* hangértékű hieroglifát is:

Itt nem az 'ú' hangot jelöli, a szakirodalom szerint

azt a \bar{O} *nw* edény már inherens hangként magában hordja.

Hogyan került a 'v' hang AN neve elé?

Pontos válasszal több ezer év távlatából természetesen nem szolgálhatunk. Helyette a már megszokott módszerhez folyamodunk: kiindulunk a tényekből, logikus következtetéseket vonunk le belőlük, majd kiegészítjük azokat feltevéseinkkel. Innentől kezdve természetesen nincs bizonyító ereje mondanivalónknak, fogalmazhatunk úgy is, hogy beleértve sejtéseinket is nincs jogunk semmit sem állításként leírni. Ettől azért nem csökken igazunk, csupán azt jelenti, hogy tételünk a jövőben további alátámasztásra vár. Gondolatainkat ezért tudatosan nyitva hagyjuk, további kiegészítéseknek, finomításoknak is helyet hagyunk.

A mássalhangzós írás kutatása során felmerült az önálló mássalhangzókból álló szótagok jelölésének ősi változata is. Ez annyit jelent, hogy nemcsak ideogrammákkal lehetett egy-egy szó írását kezdeni, hanem szükség esetén mássalhangzók is indíthatták a szótöveket. Különösen összetettebb szerkezeteknél jelentkezett ez az írásmód, ilyenkor rendre a második szótag volt az ideogramma. Gyakran ez volt egyúttal a lehető

séges legrövidebb jelölési mód is (vö.: *SPR 247*, 43/46 jeleivel→*gya-kor-ol-ok*). Bővebben tárgyaltuk ezt a jelenséget a *Csillagszoba* 23. és a 28-30. oldalain.

Alapvizsgálatként megcéloztuk a mássalhangzóval kezdődő szavaink második szótagját, a feltételezett ideogrammákat. Tettük ezt úgy, hogy

szókincsünkben rendre eltávolítottuk előlük a szókezdő mássalhangzókat. A kérdés az volt, hogy milyen mértékben marad értelmes magyar szógyök a kezdő hang eltávolítása után?

Kiindulásunk a már korábban bemutatott digitalizált Magyar-Angol szótár magyar része volt, összességében 61.905 szó. (MEK Virtualis könyvtára, a „szótár” polcra Vonyó Attila gyűjtő és begépelő, Drótos László: javított MEK ** változata.) Kiss Barnabás ezirányú vizsgálatait táblázatokban foglalta össze. A mássalhangzóval kezdődő szavaink között a legtöbb 'k'-val, aztán 's/sz'-szel, majd 'm'-mel kezdődik (a 49.537 msg-val kezdődőekből 14%→*k*, 10%→*s/sz*, és 9%→*m*). A 12.342 magánhangzóval kezdődő szavunknál messze az *e/é* uralkodik 37,9%.

Ugyanakkor, ha elhagyjuk a kezdő mássalhangzókat, akkor kiemelkedően a 'v', az 'f' és a 'j'-vel kezdődő szavak után marad a legtöbb értelmes csonk. Ebben a vizsgálatban arányszámok után kutattunk, tehát arra kérdésre válaszoltunk, hogy hány százalékban marad egy-egy csoporton belül a kezdőbetű elhagyása után is értelmes szó. Érdekes módon a *k*, *sz*, és *m* hangok jóval kevésbé nélkülözhetők. Ha a *v-f* zöngés-zöngétlen párost összevonjuk, akkor az eredmény még szembevetősebb. A vizsgálat részletes eredményét az V. Mellékletben követhetik.

A 'v' hanggal kezdődő szavaink **hatvanhét** százaléka elől hagyható el a 'v' hang (V. Melléklet III/1. lásd bővített elemzés), és még mindig értelmes szó marad a „műtét” után vissza. Ugyanez a *k* esetében csak 47%, az *s/sz* esetében 44%, az *m* esetében ez az érték csupán 29% volt. Ha a kiemelt három eredménytől eltekintünk, akkor az átlag 30% ↔ 47% között mozog.

Még szembevetősebb mindez, ha a szóhálók helyett csak a ragozatlan/képzetlen szótöveket hasonlítjuk össze. Az „f” hang százaléka 6,6%, a „j” 2,9%, a „v” 2,1%, míg a többi mind 1,8% alatt marad. Az ellenőrző angol csoport (a szótár másik oldala) viszont a várható káoszt mutatja. Vö.: V. Melléklet II. 2. szám alatti grafikonnal.

Ezek a kőkemény tények.

Lássuk a következtetéseket:

A fentiekből az következik, hogy a *v/f* hangok különleges képességekkel rendelkeznek (a *van* szavunk vizsgálatánál az ugyancsak kiugró 'i/j' se-

gédhangok szerepe elhanyagolható). Ha a mai magyar nyelvtan szabályai között tallózunk, megállapíthatjuk, hogy a „v” hang számos esetben segédhangként szerepel. Ragadjunk ki – ismét a teljesség igénye nélkül – néhány példát: a magánhangzóra végződő szavaink toldalékokkal történő ellátásakor a ’v’ hangot illesztjük a tő és a toldalék közé: szó→szavazás, szív→szívás, hí→hívás, hó→havazás, ló→lovagol, kő→kövezés, bő→bővítés stb. De az ’n/sz’ tövégződésű igéink névszóvá képzésekor is váltóhangként szerepel: tesz, vesz, lesz, visz, enni, inni stb. → tevés, vevés, lévén, vivés, evés, ivás stb.

Nyelvünk takarékos, nem szószátyár, s kincseit megőrzi. A ’v’ szókezdő helyzetben védő hangként óvja, takarja a magánhangzóval kezdődő (de az esetleg végződő) szótöveinket. Bemutattuk, hogy a ’v’ hanggal kezdődő szavaink 67%-a a ’v’ nélkül is értelmes (ős)magyar szót alkot, pl. víz→v-íz, vér→v-ér, virul→v-irul-pirul, v-imádkozunk (Halotti Beszéd), vagy szóvégi helyzetben hív→hí-v, szív→szí-v stb. eredményeit, a szóhálokról alkotott táblázatait a *Csillagszoba Függelékében* közzeltük. A ’v’, ’z’, és ’zs’ segédhangokról bővebben ugyanott a *Mássalhangzók, Betűk* című fejezetben olvashatnak.

Sejtésünk:

Valószínűleg a mássalhangzós hieroglif és rovásírásról a teljes ábécés írásra történő áttéréskor derült fény arra, hogy valódi mássalhangzóink (görög mintára) a B-től a T-ig terjednek. Innen az elnevezés is Be-Tű. A T/TY utána ma már csak segédhangjaink állhatnak...A görög egyébként nem ismeri a *v* hangot, a *zéta* viszont a sor elejére került, sőt, teljesen logikátlan a hosszú *ó*, az *omega* seregzáró helyzete.

Sejtésünk szerint a magyarban a *v* és az *f* hangok egyazon ősi fonéma két megjelenési alakja, „egy-petűjű ikerhangok”.

Visszatérve V-AN szavunkhoz egy biztos, az Ószövetség írásakor (ki tudja mikor történt?) az AN Isten nevét képező szó előtt már szerepelt a ’v’ hang: VAN

* * *

Aztán, valamikor menet közben, elfelejtettük VAN szavát, pedig megparancsolta: „Ez az én ne-

vem minden időkre, s így kell nevezetek nemzedékről nemzedékre”. *Exodus*, 3.15

Sőt, lassan elfelejtettünk magyarul is. Deák és német nyelv dívott, uralkodott hazánkban, nyelvünket csak a „pórnép” őrizte. S miközben a VAN szót megtanultuk kisbetűvel írni, a latin/indogermán mondatépítkezés pontosabb fordítása érdekében létezésünk szent szavát lealacsonyítottuk segédigévé.

Es ist geschrieben: alea iacta est ↔ Meg van írva:
a kocka el van vetve⁴³

Legalább is a Rubikon óta közismert a határozói igenév és a létige összekapcsolása. Nem magyar találmány, mi csak szolgamódra fordítottuk!⁴⁴

Innentől kezdve aztán nincs megállás, csodálatos nyelvünk *jól el van szúrva*, hiszen nemcsak szótöveinket daraboljuk fel az ábécés írás kedvéért, s dobáljuk szemétre ősi szókincsünket az idegen, ún. előkelő szavak érdekében, hanem ősi mondatépítkezésünket is megtagadjuk. *Van egy tök jó tippem: tanuljunk meg ismét magyarul, s ha lehet mindjárt ősmagyarul!*

⁴³ A ma érvényben lévő szabályt Zsuffa Zoltánné 1996-ban a következőképpen fogalmazta meg: „A határozói igenév a létigével is előfordulhat, s így sokféle jelentésárnyalat kifejezésére alkalmas. Pl.: *meg vagyok elégedve, be van kötve, meg van süítve*. Ez a szóban forgó szerkezet azonban csak akkor használható, ha valóban sajátos jelentésárnyalatot (többletet) fejez ki. A létigével szerkesztett alkotó határozói igenév helyes vagy helytelen használatát az dönti el, hogy szükséges-e vagy felesleges. Nem helyes a következő példákban: *el van utazva, meg lett mondva*.” (Zsuffa, *Gyakorlati magyar nyelvtan*, Budapest, 1996, 74. oldal) Hozzáfűzhetjük, a bemutatott szerkezet rendre elkerülhető, tehát használata szükségtelen. Mondjuk ki kerekén: minden formájában magyartalan.

⁴⁴ Sajnos ide sorolható sokak példaképe Czuczor Gergely és Fogarassi János is. A *van* igéről írt kimerítő összefoglalásukban az egyik szerepkörét *birtokige* (!) formában határozták meg → Czuczor-Fogarasi: „VAN, létige (verbum substantivum); és birtokige, s ezen utóbbi minőségben a személytelenek közé tartozik, és csak az egyes és többes harmadik személyben divik.”

A *lesz* igéről a következőket olvassuk: „III) A birtokot, vagyont jelentő személytelen van igének jövődjéje. Megfelel neki a *latin habeo*, vagyis inkább: *est mihi, est tibi, erit mihi, tibi* stb. (pl. „Est mihi namque domi pater, est injusta noverca”). Ez értelemben személytelen íge, vagyis csak harmadik személye van, mind az egyes mind a többes számban.” Sajnos jól olvasták! A XIX század közepén élt előljáró nyelvészeink a *latin habeo* szerkezetekkel „töltögették” ősi nyelvünket.

Bizonyára újat jelent az *andó/endő* beálló melléknévi igenévképző gondolatköre is.

Százezerszer hallottuk: *elkerülendő*. Ugyan már miért? Sejtésünk szerint eredetileg ez a képző is a többihez hasonlóan összetettebb alakokkal rendelkezett: An(aki az a)dó → **andó**. Pl.: *olvas An, aki az adó*, röviden → olvas**andó**; vagy magas hangzókkal *jön An, aki az adó*, röviden → jö**Vendő** (lám-lám, a „v” itt is segédhang, de nem morféma). Mindez nem is olyan új összetétel, Sándorunk még teljes alakjában ismerte: „Lám, csak jó az **Isten**, **jót ad**, hogy fölvitte a kend dolgát”. (*Adj Isten, jót ad az Isten = An, aki az adó*, röviden → ~**andó**). Nos, akkor mi a baj az ~*andó/endő*vel? Bizonyára a IV. Parancsolat, az a baj. Vallásunk, mondhatnánk ősvallásunk tiltja Isten, tehát **AN** nevének felesleges használatát.

* * *

Létezésünket AN, azaz teremtőnk neve nélkül ma sem tudjuk kifejezni. Ige formájában – mint bemutattuk – a VAN ragozott alakjait használjuk, AN nevet pedig önmagunk jelölésére, személyes névmásként mindmáig őrizzük, sőt, szükség esetén ki is mondjuk. Magas hangú változatában azonosulhatunk vele:

ÉN VAGYOK

IV. / Az eddigiek áttekintése

Alaki jegyeiben, írásmódjában egészen Egyiptomig, ill. Mezopotámiába követtük, és megállapítottuk, hogy az *isten* szó akkor még nem a teremtőnköt jelentette. A szaktudományok a babilóni írásban *egynek* olvassák, megfelelője a Nílus partján a *király* értelmet viseli. Bemutattuk változatait, javítottuk olvasási kisiklásait, de eddig még nem határoztuk meg tartalmát.

- Megállapítottuk, hogy teremtőnköt kezdetől fogva AN-nak nevezték, az Ótestamentum szerint ejtése: VAN. Bemutattuk, hogy nyelvünk mindmáig őrzi, védi lényegét, létezésünket fejezi ki nevével.
- *Az isten szó jóval fiatalabb. Megítélésünk szerint AN tulajdonságainak gyűjtőszava.*
- Kitértünk arra is, hogy János evangélista – valószínűleg az ősi teremtéstörténetek is-

meretében – az IsTeN szót az őstengerrel azonosította: Kezdetben volt VAN, s VAN az ŐsTeN(ger)nél volt...

- Viszont, ha időben visszafelé haladunk a TeN tő mélyhangzós változatával találkozunk: TaN, hieroglifákkal írt nevekben ToN/TuM → AToN/ATuM. Az ISTeN, vagyis SUTeN mélyhangzós változata a *susogó nád-tana*, magyarul az ŐS-TaN. Ezek voltak Teremtőnk, az Atya tanításai.
- Ő az Egy, de az Úr és az ÉL is. Mindez nem csoda, hiszen ők csak AN változatai, az $n \rightarrow r \rightarrow l$ mássalhangzóváltások figyelembevételével azonosíthatók: AN → ÚR → ÉL. (Gyakorlatilag az $n \rightarrow r \rightarrow l$ hangokat szájunk azonos helyén, nyelvünk azonos állása mellett képezzük, szavainkban gyakran felcseréljük őket. Mindhárom zöngés foghang. Az egyiptológia egymásba folyó hangalakoknak tartja.)

V. / Mit tudunk az ŐSTaNról?

Sajnos a *tudni* szavunk a tudomány mai értékmérői szerint itt még nem időszerű, így finomítunk, s csak sejtéseinknek adhatunk hangot. A fentiekben már bemutattuk, hogy az *ena/enna* az egyet és a kilencet jelentette, AN-UN az un/uno szintén az egyet (a törökben az *on* a tizet) jelenti. Mindez az egységre, a körre vezethető vissza. A kör terület és kerület ősi számításait a Matematikai Papiruszok példáinak magyar olvasatával és szöveges példáinak megfejtésével mutattuk be. A 9, a 8 és a 3 voltak az elengedhetetlen, bűvös számok, csakis velük lehetett a π (akkor még nem is létező) értéke nélkül a kört/gömböt meghatározni.

Mindez látszólag matematikai, geometriai probléma, mit is keres a kör az őstanok között? Sokkal többet, mint amit ma át tudunk tekinteni!

A kör ŐSTaNa az emberiség őstana volt. Ezért építették elődeink teremtőjük tiszteletére a kör alakú templomokat a megalítok idejétől kezdve az Árpádkori rotundákig. A Stonhenge, valamint a Máltán napjainkban feltárt (de a Földközi tenger teljes térségében található) kör alakú

építmények/szentélyek tucatjai,⁴⁵ a Rómában épített Pantheon, sőt, az ősi Szent Péter Bazilika is vagy a Hagia Sophia, de Európa-szerzte épített körtemplomok sokasága: Aachen, Maastricht, Trier, Bamberg stb. – hogy csak néhányat emeljünk ki az ismert kör-alakúra épített szentélyekből – tanúskodik erről. A **keresztény** szó vázában hordja még ma is a KÖR-ŐSTaNát. Az ellentábor igyekszik mindezt elhallgatni, vagy ha másképpen nem lehet, akkor átformálni, a kör alakú ősi szentélyeket csupán melléképületekké, keresztelő kápolnává alacsonyítani, és a hosszúházias templomok építését időben is eléjük helyezni.

Mindez túl késő! A templomok, szentélyek megnevezése Európában mind a mai napig az **egy**ből, az **egység**ből, azaz a **kör**ből származik:

„A német *Kir-che*, a holland *ker-k*, az angol *chur-ch*, de az orosz *cepko*b → *cer-kov* isten házát jelentő szavak a **kör** szó vázára vezethetők vissza. Ide sorolható az ósláv *c'ŕ-kvi*, a szlovén *cer-kev*, vagy akár a lengyel *cer-kiew* változat is (a kötőjel természetesen 'műtermék', csak a könnyebb érzékelhetőség kedvéért használtuk). Nos, a Vasmer-féle etimológiai szótár szerint forrásuk a kikövetkeztetett „gót-arián *kiriko” szó lehetett. Másrészt az ősi bajor „kirko” szóból származik a „chirichha”, számos bajor helységnévben ma is fellelhető változat. Többek szerint a görög „khirikhon” a forrás...⁴⁶ Mi leginkább a *kerék-karika* szavunkra gondolunk.

Az ősi saxon nyelvben egyébként a „kirika”, az ősskandinávban a „*kirka”, a vulgáris latinban a *cyrica* lehetett az alap. Kluge szótára is érdekes adatokkal szolgál (23. kiadás, 443. oldal): „kirihha, kilihha, kirika, ősi szansz: kirika, kerika, ősfritz: kerke, zerke, óangol: cirice, amely a népi görögből (sic!) *kyriké* származik. Az Újszövetségi görögben a *kyriakos* szó jelentése „zum Herrn gehöri”⁴⁷ A holland nyelvű van Dale szótára ehhez még hozzáfűzi: „...het zelfstandig gebruik o. van *kyriakos* (van de Heer), van *kyrios* (heer) (vgl. *kyrie-eleison*)”⁴⁸ Fordításunkban: 'önálló használata a *kyriakos* szónak az 'úrtól', a

kyrios (úr) szóból származik a ma is használatos *uram irgalmazz* könyörgés'. A mai görög a *kyriakatos* → *κυριακάτικο* szóval a vasárnapi-(istentiszteletet), ill. a lelkiséget nevezik meg.

Ám a kör egyházi vonatkozásait tovább lehet sorolni. A katolikus papok *cöl-ibátust* fogadnak (c↔k és l↔r), a misét *ce-leb-rájják*, ahol sejtésünk szerint a *kör* és az (ős)láb szó egymásba ékelve jelenik meg: Ce-LáB-Rál (a magyarba a *TESZ* szerint 1600 körül jelenik meg először, 417. oldal). Ismertebb változatának a *ceremónia* nemzetközi szónak első magyar lejegyzése 1416-ra esik. Jelentése: „áldozat, szentség, ünnepélyes szertartás” (*TESZ*, 422. oldal). Van Dale ugyancsak meglepő levezetéssel szolgál: „*cérémonie* < **lat.** caerimonia [heiligheid, eerbied, godsdienstig gebruik, plechtigheid], waarschijnlijk afgeleid van de plaatsnaam Caere in Italië, waar Etruskische priesters riten voltrokken”, 147. oldal. Fordításunkban: 'caerimonia [szentség, tisztelet, hitvallási használat, ünnepélyesség] valószínűleg az itáliai Caere helység nevéből származik, ahol etruszk papok áldozatokat mutattak be'. Itt már nem szükséges a kommentár. Érdekes a szó második tagját képező latin *mónia* → 'monitus, űs, m. (moneo) intés, figyelmeztetés' szó jelentése is. Összeolvasva a *kör-intése*!

A teljesség kedvéért itt is megemlítjük a latin alapú nyelvek azonos jelentésű *egy*ből kiinduló szavait: a francia *église*, a spanyol *iglesia*, de a latin *aedēs* is a magyar *egyház* szóhoz hasonlóan a templomot jelenti. A templom szó etimológiája tisztázatlan, a *TESZ* szerint: „<valamely istenség számára> fölszentelt hely, madárjóstól kijelölt megfigyelőkör./.../A ném. *Tempel*; fr. *temple*: '(nem keresztény, illetőleg nem katolikus) templom’.”⁴⁹ A templom – a *TESZ* szerint, de van Dale szerint is – azonos a *madárjós* (augur) *megfigyelőkör*ével.⁵⁰ A fenti idézet a *Csillagszoba* című munkánkból származik (134-135. oldal).

A *kör őstanát* ezzel még távolról sem merítettük ki. Vele szorosan összefügg, elengedhetetlen a *kereszt* szavunk vizsgálata is. Erről a *Csillagszoba* 132. oldalán bővebben tudósítottunk. Itt csak összefoglaljuk, hogy a keresztút volt az ősi tanok alapja. A keresztút vezet teremtőnk-höz, sőt ezt építették a Szent Koronánk kupolájába is: Keresztkorona!

⁴⁵ Az egyik legérdekesebb megalít csoport a Mnajdra hármas tagozódású – kettős-körökből álló építménye, mely a 365,25 napos év pontos követésére alkalmas. Még ma is működő naptár.

⁴⁶ Max Vasmer, *Russisches Etymologisches Wörterbuch* (Heidelberg 1950-58), 300.

⁴⁷ Friedrich Kluge, *Etymologisches Wörterbuch der Deutschen Sprache* (Berlin 1999) IV. 443. A fenti gyűjtésért Skoda Zoltánt illeti köszönet.

⁴⁸ Van Dale, *Etymologisch woordenboek* (Utrecht 1989), 451.

⁴⁹ *TESZ* III, 886.

⁵⁰ Van Dale, *op. cit.*, 875: „*templum* [ruimte door de augur afgebakend om daar de vlucht van de vogels te interpreteren, gewijde ruimte, heilige plek.” Fordításunkban: 'templum [olyan tér, melyet a madárjós (augur) körbevett, hogy a madarak reptét megfejtse (interpretálja), felszentelt tér, szent hely.'

Nos, mindezek után tudunk-e valamit biztosan? Ismerjük-e az őstant, az egyetlenegy, a kör őstanát?

Sajnos csak a körvonalait látjuk, tartalmának további kutatását a jövő feladatai közé soroljuk.

VI. / Gyermeekvers, „kiszámolósdi”

Antanténusz, szórakaténusz
Szóraka-tike-taka, Alabala-(bim)-bam-busz
Te vagy az a vén krampusz!

Többen megkérdézhethetnék: hát ez mit keres itt? Nem is magyar eredetű, meg hát komolytalan halandza az egész.⁵¹

- Először is meggyőződésünk, hogy nyelvünk mellett népművészetünk, népdalaink, gyermekeink énekei, rigmusai őrzik leghívebben őseink kultúráját.
- Másodsor a fenti mondóka egyáltalán nem latin eredetű, hanem ősmagyar gyermekvers.
- Sőt! Az is elképzelhető, hogy eredetileg felnőttek sorshúzása volt, s ezt vették át játékuhoz a gyermekek.

Lényege: a játék kezdete előtt kiszámoljuk, hogy ki legyen közülünk a kiválasztott, gyermeknyelven a hunyó. Egyikünk elkezd verselni, és ujjával sorra veszi a körbeállókat. Mindenkire egy szótag jut. A rigmus végeztével rámutat a bambuszra, ill. krampuszra.

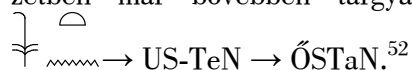
⁵¹ Molnár Bernadett, WEÖRES SÁNDOR: *BARBÁR DAL (KÉPZELT EREDETI ÉS KÉPZELT FORDÍTÁS)* „Azt is figyelembe kell vennünk, hogy a nonszensz verseknek több fajtája létezik: 4. Utolsó nagyobb egységként említhetők meg azok a versek, melyek más, idegen nyelven keletkeztek, és csak a magyarban változtak értelmetlen verssé. Példának említhetnénk ide az *Antanténusz, szórakaténusz* kezdetű gyermekverset, melynek latin eredete van, s csak a magyarban nincs értelme.”

Meglepő módon sokan elmélkedtek erről a versikéről, pl. Szöcs István, *Halandza-e az Antanténusz?* (Útunk, Kolozsvár, 1972) című összefoglalásában Forró László értékes gyűjtése mellett Dr. Pass Lászlóra hivatkozik: szerinte ez sumér naphimnusz, másképpen sötétségűző vers: „anta Tenuz, szur raga Tenuz, szur raga, digi-daga, ala-bala ...”

Kiss Dénes így versel: „*Mondd utánam, Antanténusz.../.../...Én te ő, Szó kereső, Szót rakok ide-oda, Sete-suta, Szót*” (Móra Kiadó, Tika-taki fatete, 1974).

Nézzük meg együtt a „kiszámolósdi” szótagjait:

- ❖ AN TAN TÉN-USZ, SZÓ RAK A TÉN-USZ... Még mindig nem ismerős?
- ❖ AN TaNa US -TeN, SZÓ RaK-Ó US -TeN, SZÓ-RaKó... stb.
- ❖ *An tana őstan, szó-rakó őstan, szó-rakó...*

A *sw-ten* = Isten egyiptomi írását az első fejezetben már bővebben tárgyaltuk: TEN-US → → US-TeN → ŐSTaN.⁵²

A „kiszámolósdi” több változatban is folytatódik, a *tike-tuka*, egyeseknél *dige-duga*, ill. több helyen a *bam-busz*-szal – mely a nádasok világába vezet – be is fejezik a mutogatás. A versike teljes elemzése nem tartozik jelen feladataink közé, viszont a kezdősorok már önmagukért beszélnek.⁵³

VII. / A magyar szó származása

Ez a kérdés valójában az ún. lerágott csontok egyike. Tudós történéseink és természetesen a még tudósabb nyelvészeink megállapították, hogy a *magyar* név 830 előtt írásos formában sehol sem szerepel (Kristó Gyula). Ennyi!

Szerintük mindenki, aki ezt kétségbe vonja, az magát a tudományt vonja kétségbe. Következésképpen nem is lehet normális.⁵⁴

⁵² Sokaknak nem tetszhetett An Ős-tana, s mint ahogy azt az évezredes szokás diktálta, igyekeztek a vesztesek hitvilágát befeketíteni. Sokszor hallott kitétel, pl.: a SáTaN szól belőle (őS-TaN, iS-TeN, azonos vázzal rendelkezik). Természetesen An sem maradhatott ki az elmarasztalásból, tanával együtt egyszerűen *hazugnak* nevezték: (H)AN-TaNa → handál → handa-banda.

⁵³ Az olvasás valószínű nyitja, hogy a „varázsszavakat” visszafelé kell olvasni: *An tana őstan* ←, *szó-rakó őstan* ←, *szó-rakó...aKiD* ← *aKaD* ← *aLá-VaLó* ← *BiM-BaM-BuM* („te vagy az a vén *KRaMPuSZ*”, a *bambusz* és a teljes *krampusz* sor valószínűleg későbbi toldás). *TESZ* I. 115.: „*akad* ige 1252. I/ nem tud tovább jutni, rajta marad, függve marad.”

⁵⁴ Bereczki Gábor, *A magyar nyelv finnugor alapjai*, Universitas Könyvkiadó (Budapest, 1998), 65.

„Azért sem bocsátkozunk ez utóbbi kérdés tárgyalásába, mert tulajdonképpen nem nyelvészeti probléma, hanem pszichikai, pszichiátriai, a nemzeti tudat kóros elváltozásával hozható kapcsolatba.”

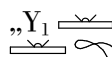

Erről a következőket:

Nem szenvedünk ragályos betegségekben, sőt ideggyógyászati kezelésre sem szorulunk. Nem kergetünk délibábokat, nem követünk álmképeket, mi több, nem kívánunk kutyabőrös múltat fabrikálni őseink jogtalan felértékelésével sem jelenünknek, sem jövőnknek. Nincsenek politikailag radikális előítéleteink, viszont ami helytelen, netán téves, azt akkor is elvetjük, ha az többeknek az útját keresztezi. A tudomány mindenkori határait a létrára kapaszkodók szabják meg. Vizsgálati módszereket készítenek, s elnevezik azokat az egyetlen tudományos útnak. Magukat így szépen körülbástyázva kizárnak minden más alapokra helyezett kutatást, kívülről jövő – gyakran más, esetleg magasabb tudományágak (filozófia) felől érkező eredményeket.

Szögezzük le: a tudomány mindenkori állása a főiskolákon, az egyetemeken elsajátítható, a gondolkodás képessége sajnos nem.

Mindezt kénytelenek voltunk előre bocsátani, hiszen a magyar őstörténet kutatása sokakban ellen-szenvet vált ki.

Kezdjük a leglényegesebbel: a *magyar* név első írásos megjelenése kb. ötezer évvel ezelőttre tehető. Falakra festették, kövekbe vésték, ma is tömegesen látható. Így aztán azt sem lehet mondani, hogy mindez csapongó fantáziánk terméke. Az egyedüli gondot az írásrendszer jellege okozza. Bizonyára sejtik már, hieroglifával írták. Ismertetéséhez újfent A. Gardinerhez fordulunk:

„Y₁ papyrus rolled up, tied and sealed. Ideo. In var. Pyr. mDA_t 'papyrusroll', 'book'. Hence phon. mDA_t in |.”⁵⁵

Számunkra most mindebből annyi érdekes, hogy a kérdéses jel a felcsavart, átkötött és lepecsételt papirusztekercset ábrázolja.

Az előbbieket a nemzetközi transliterációs hangtani váza egészíti ki: értéke mDA_t. Hangalakja az óbirodalmi értékek alapján: M-GY-R-T.⁵⁶

Magánhangzókkal történő kiegészítését, azaz hangzósítását önökre bízunk.

A továbbiakban meg kell ismerkednünk a Nílus-parti halotti szertartás egyik lényeges elemével, a megmérettéssel. A szakirodalom vélekedése szerint az elhunytat Oziris ítélőszéke elé vezették (mindezt falfestmények, papiruszokon látható rajzok is tanúsítják), ahol tettei megméretnek. Ha a mérleg a jó oldalra billent, akkor felavatták igazmondónak. Ez volt a túlvilági út feltétele.

Hieroglifás alakban a következőképpen néz ki: „mAA-xrw, gerech_tvertig, selig sein, gerecht befunden sein.”⁵⁷

A fenti hieroglifák tarnszliterációs (óbirodalmi) értékeit vizsgálva a következő eredményre jutunk: Az első jelcsoport mA-mA-a-xrw *→MaR-MaR-aD- KaR-Ú * Ő az, aki marad, hangátvetéssel Ő az, aki madar. A második csoportban a mA-mA-a-x-r-xrw→Már-MaR-aD-KöRön a KaRU→ Már Marad a Köron-KaRU, a harmadik és negyedik csoport viszont ugyanennek a rövidítései. A KaRU jel a királyt

jelöli, az a mondja értelemmel bír.

Hivatalos középbirodalmi hangértékei viszont a MáR Ma-A-KaR-U → már **makar**, de további változataiban matyar, madzsar stb. olvasható.

Mindkét esetben a *maraD*, ill. a *madjar* szóösszetétel jelzi az igazmondót: a *madjart*, esetleg a *makart*, vagy a *makarut*.

Tessék, lehet választani.

Ezt az epitheton ornanst több helyen részleteiben is tárgyaltuk. Érdeklődőknek ajánljuk az *Olvassuk együtt magyarul!* 26-28. oldalainak tanulmányozását, ill. a *Tutanhamon a számadó*, 39. oldalán írtakat.

Megítélésünk szerint az óbirodalmi szó szerinti olvasat jár legközelebb eredeti értelméhez.

Összefoglalva: a hithű egyiptomiak halottaikat felavatták igazmondóvá, majd melléjük helyezték bizonyítványukat, a papirusztekercset.

Így indultak el túlvilági útjukra az igazmondóvá felavatott maradók, a madjarak vagy ha úgy tet-

⁵⁵ Gardiner, *op. cit.*, 533.

⁵⁶ Hannig, *op. cit.*, XLV-XLVII.

⁵⁷ Hannig, *op. cit.*, 316. Fordításunkban: „igazságos, lélekké válni, igaznak találtatni”.

szik a makarok, de a papirusztekeres közvetlen hangzósítása alapján olvasva a magyarok...

VIII. / Mindezt nem ismerhették a bevezetőben idézett nagyjaink.

Ők már valami mást értettek a MAGYAROK ISTENE fogalom alatt. Bár hát a szájhagyomány nagyúr, sohasem szabad alábecsülni...

Egy biztos: napjainkra a címben szereplő összetétel elveszítette valamennyi értékét. Érvényes besorolásunk szerint nekünk magyaroknak nem lehetett külön istenünk. Sőt, ez a „nevetséges feltevés” ma már nemcsak történelmünk kultúrpolitikai akadályaiiba ütközik, hanem keresztény neveltetésünk hosszú évszázadai is tiltakoznak ellene.

IX. / Végezetül foglaljuk össze gondolatainkat:

- Tanulmányunkban bajbajutott őseink reménységét, csatanyerő virtusunk örökös támogatóját, a magyarok különös istenképét, azaz a *Magyarok Istenét* kerestük. Helyette az összetétel vázában a *Magyarok Őstanával* találkoztunk. Csodálatos, ma még részleteiben követhetetlen hitvilág tárult elénk. Megismertük az Egy és vele a Kilencek Szám-tanát, amiről bizonyosodott, hogy azonos a Kör-Őstanával. Ez pedig nemcsak a matematikai értelemben vett tanítás, hanem egyúttal az ősi hitvilág alapja, a keresztút volt.⁵⁸
- Ha felidézünk mindmáig használatos esküvésünket: esküszöm – és ekkor valakit itt megnevezünk (aki előttünk szent, és sértethetetlen) – leggyakrabban az EGY ÉLŐ ISTENRE, akkor a nevében szereplő, eddig kissé értelmetlen egyenlőségjel helyett világosabb összefüggés tárulkozik elénk. Az EGYről, azaz a KÖRről fentebb, de korábbi munkáinkban is már részletesen beszámoltunk. AN nevét nem vehettük szánkra, így az abból képzett, létezésünket kifejező másik alakját neveztük meg, hiszen ő a mindenkori ÉLet ura. Végezetül a tanításait, az ŐSTaNT hívtuk eskünk alapjaihoz

segítségül.⁵⁹ (Az esküvés szavunk egyébként valószínűleg az *ős-kő*-vés, az ősi hittételek kőbe vésett formáját őrzi, s az áldozat helyét jelenti, Kiss Dénes.)

Ebben az összetételben tehát a mindenség teremtőjének, azaz az egy élőnek Őstanára esküdtünk. Ez utóbbit aztán a végén még ki is emeljük: az ŐSTAN engem úgy segítjen!

• *Bemutattuk, hogy az ŐSTaN tételeit a magyar nyelv ősen írták – álljon bizonyossággal a hieroglif feliratok közvetlen magyar olvasata –, ez az oka, hogy a magyarok Őstana kifejezés összeforrott, szerves egységet képez.* Joggal tekinthették eleink ősi örökségüknek.

• A *Magyarok Istenét* kerestük, s utunk AN-hoz vezetett. Kiderült, hogy AN-t, későbbi alakjában VAN-t, nemcsak a *Magyarok Isteneként* tisztelhetjük, Ő a földkerekség népeinek ura, egyúttal a világmindenség teremtője. Nyelvünk megvédte, betakarta, megőrizte nevét...létezésünket kifejező *van* szavunk ma is erről tanúskodik.

• Tanításait, a *(kör)őstanát*, az idők kezdetétől az Árpádokig követtük. Ott valahol kezdtük elfelejteni mindazt, amit ANról tudtunk, s nevét szemlátomást felcseréltük tanainak magas hangú gyűjtőnévével. Ekkor tűnt el végérvényesen nyelvünkől a Nílus-parti *swten* → *tenus* → *őstan* szavunk, s jelent meg helyette a babiloni magas változata, az *egy*et jelentő *isten*, s vele együtt a Bibliában is többször fellelhető mélyhangú ellenpárja, a *sátán* fogalma...

Pedig mi magyarok vagyunk az egyetlenek, akik nyelvükben ma is egyesülni akarunk, mi több tudunk vele:

ÉN VAGYOK ↔ AN VAGYOK.

Félő, hogy ma már ez csak keveseket érdekel...

⁵⁸ Az említett gondolatokat bővebben a *Csillagszoba* című munkánkban tárgyaltuk.

⁵⁹ Többen az AZ = ŐS egyelőséget is felvetették, s bár mai szemünkkel egyszerűen névelőnek tűnik, a babiloni írásjelek között szereplő AŠ→išṭēn meghatározást sem vethetjük el.

I – II. Melléklet

I./

— 42 —				
Sumérien (archaïque)	Sumérien (classique)	Assyrien (anc.)	(moyen)	(récent)
	—	└	└	└
		} —————		
Djemdet Nasr (2)	└	Babylonien (anc.)	(moyen)	(récent)
		└	└	└
		└	└	└

II./

— 43 —		
└	aš	<p>Aš <i>išēn</i> un^c, <i>ina</i> dans^m, <i>ana</i> vers^m, Aš <i>anlu</i> fils^c; Aš <i>ēdu</i> seul, <i>ēdēnu</i> personne seule; Aš-e <i>ahē</i> séparément⁺; Aš <i>nadānu</i> donner^o; Aš <i>sēqu</i> pied^v; <i>ēlūtū</i> araignée⁺, <i>ašintu</i> sanctuaire⁺; Aš <i>aš-gulalu</i> phénomène atmosphérique^v; Aš le dieu Assur^{a w}; Aš-IM-BABBAR le dieu Sin⁺; Aš-TĀL-TĀL <i>aradadū</i> une plante⁺; Aš-NU-GAL <i>ašnugallu</i>, Aš-GI-GI <i>ašgiku</i>⁺ (une pierre); Aš-INKU <i>iku</i> canal, arpent; mš « <i>iku</i> la constellation Pégase. (aš-am =) TILLA; <i>kamū</i> colorure⁺; Aš-NĀ cf. n° 32; DIL-DIL > DIDLI -détaminalif postposé marquant le pluriel. DILI-BAD la ville de Dilbat^{u+}, « la déesse Ištar^{w+}; mš « la planète Vénus⁺; « <i>maštalak</i> marguerite⁺; Aš-TE/TI <i>kussū</i> trône; Aš-MĒ <i>šamšatu</i> disque solaire.</p>
	dil	
	nū	
	rum	
	aš	
	aš	
	aš	
	dili	
└	dil	
	til	
	im	
	ina	
	inma	
	ana	
	zām	
	nim	
	šup	
	šil	

René Labat, Florence Malbran-Labat, *Manuel d' Epigraphie Akkadienne* 6e édition (Paris, 1995), ISBN 2-7053-3583-8

V. Melléklet

Szóháló elemzés

Kiss Barnabás

A vizsgálat anyagát a digitalizált Magyar-Angol szótár magyar része képezi, összességében 61.905 szó.
(MEK Virtuális Könyvtára, a „szótár” polcra Vonyó Attila gyűjtő és begépelő,
Drótos László: javított MEK ** változata.)

A grafikonokon az alábbi információk találhatóak:

I. Teljes Szóháló vizsgálata

I. 1 A vizsgált 61,905 szó kezdőbetű szerinti eloszlása

I. 2 A magánhangzók eloszlása

I. 3 A mássalhangzóval kezdődő szavak eloszlása

II. A szókezdő mássalhangzók eltávolítása

II. 1 Teljes egyezés (relatív eloszlás)

II. 2 Teljes egyezés az angol szavak esetén

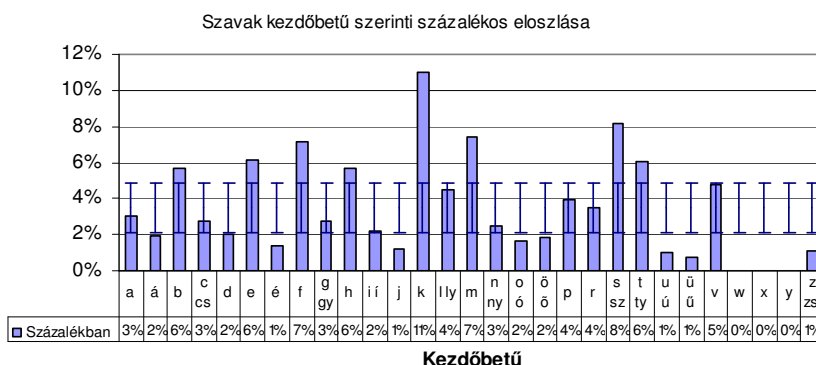
III. 1 Kezdő egyezés (relatív elosztás)

III. 2 Kezdő egyezés abszolút elosztás

III. 3 Az f-v betűk összevonása

I Teljes Szóháló vizsgálata

I.1 A vizsgált Magyar szavak száma 61,905. Ebben a halmazban a kezdőbetű szerint csoportosítva az alábbi eloszlásban található szavaink. Átlag 3%:

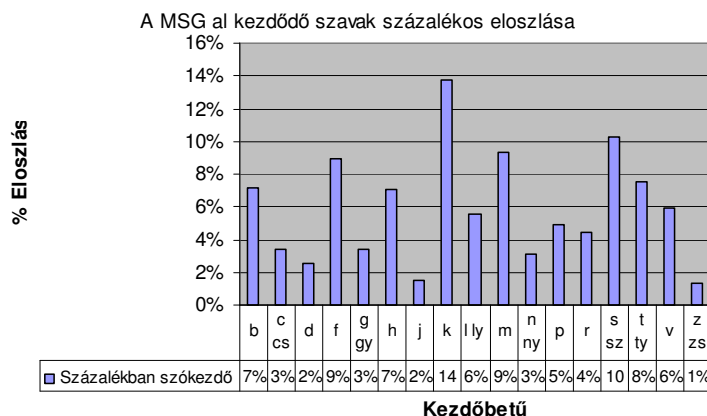
I.2 Magánhangzók eloszlása

A fenti 61,905 szóból 12,342 magánhangzóval kezdődik. Ebben a mgh-val kezdődő csoportban az eloszlás alább látható. Átlag 11%:

I.3 Mászhangzók eloszlása

A teljes 61,905 szóból 49,537 mászhangzóval kezdődik. (Az eredetileg 49,563 mászhangzóval kezdődőkből elhagytuk a W, X, Y-nal kezdő szavakat.) Ebben a msg-val kezdődő csoportban az eloszlás alább látható. Átlag 6%:

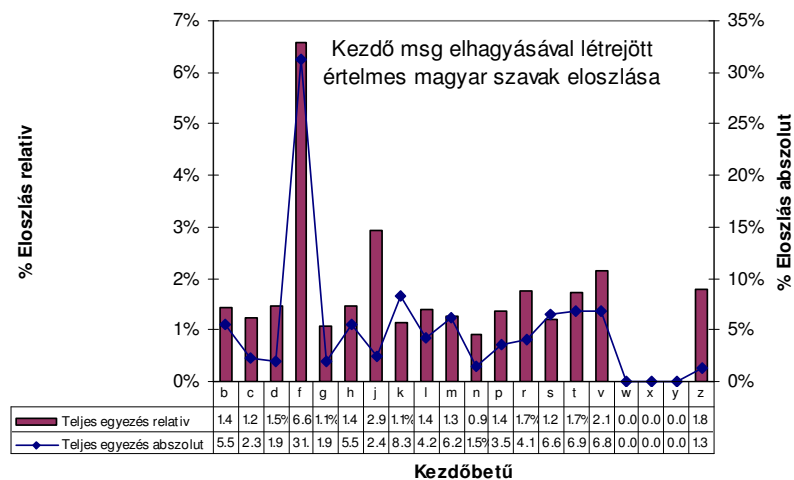

II. Szókezdő mássalhangzó eltávolítása

49,537 mássalhangzóval kezdődő szó első betűjét elhagyva is kaphatunk értelmes magyar szót.

II. 1 Teljes egyezés (relatív eloszlás)

Átlag: 1,54%

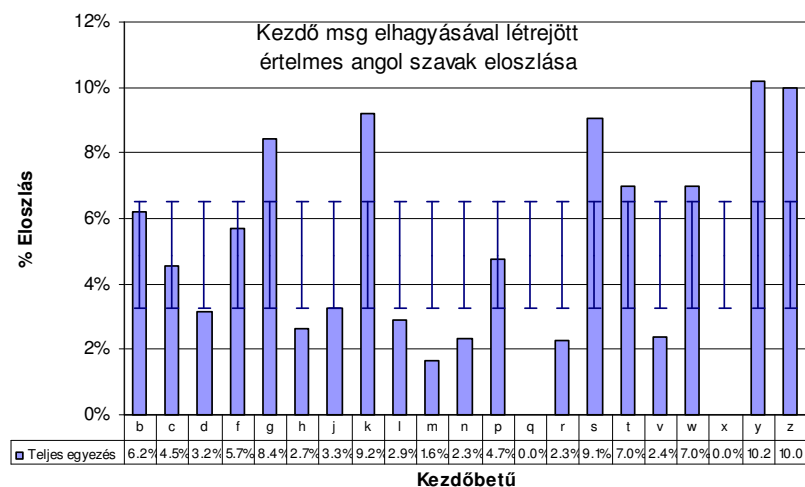

Megjegyzés:

- 1.) Mássalhangzóknál *c/cs, g/gy, l/ly, n/ny, s/sz, t/ty, z/zs* együtt szerepelnek
- 2.) Ha a Magyar-angol szótárból egy *f*betűs szót kiválasztunk, majd annak első betűjét elhagyjuk, a maradék szót 6-7% eséllyel megtaláljuk a többi értelmes magyar szó között. Ezeknek a szavaknak a többsége (78%) *el* vagy *él* kezdetű szó. Például: felad, felás, felfog, félre...)
- 3.) Érdekes módon a *v* betűvel kezdődő szavak első betűjének elhagyásakor nincs ilyen kiemelkedő kezdetünk. El- él maradványok: 11%, az er-ér viszont: 16% stb.

II. 2 Teljes egyezés angol szavak esetén (relatív eloszlás). Ellenőrző vizsgálat.

31,409 szóból 25,249 mássalhangzóval kezdődik. A mássalhangzóval kezdődő szavak elejéről az első betűt eltávolítva vizsgáltuk a maradványszavak megfelelését az eredeti szótárban. Ennek eloszlása látható alább: átlag: 4,66%

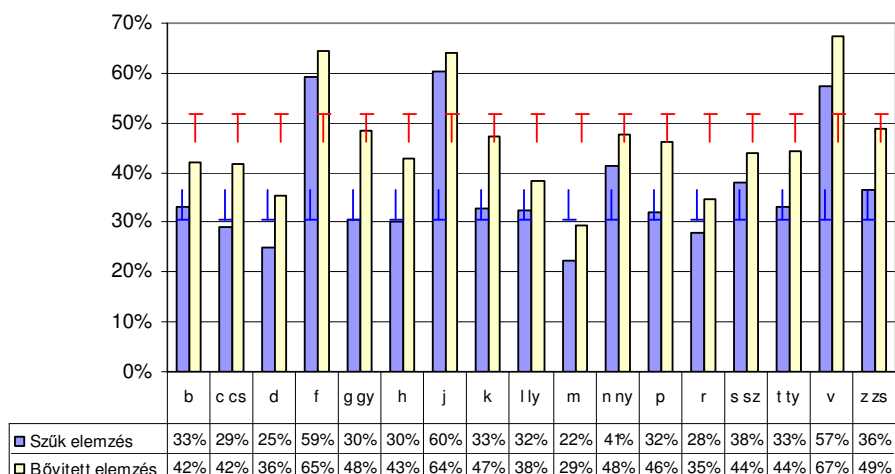

Példa: for - or, beagle – eagle, gout – out,

III. 1 Kezdő egyezés (relatív eloszlás)

A kezdő egyezéssel vizsgált eloszlás látható alábbi grafikonon. Ebben a csoportban a mássalhangzóval kezdődő szavaink kezdőbetűjének elhagyásával kapott értelmes magyar szavak száma, és az eredeti mássalhangzóval kezdődő szavak száma között tapasztalható arány látható. Átlag 37% (Szűk elemzésnél. Bővített elemzésnél az átlag 46%):

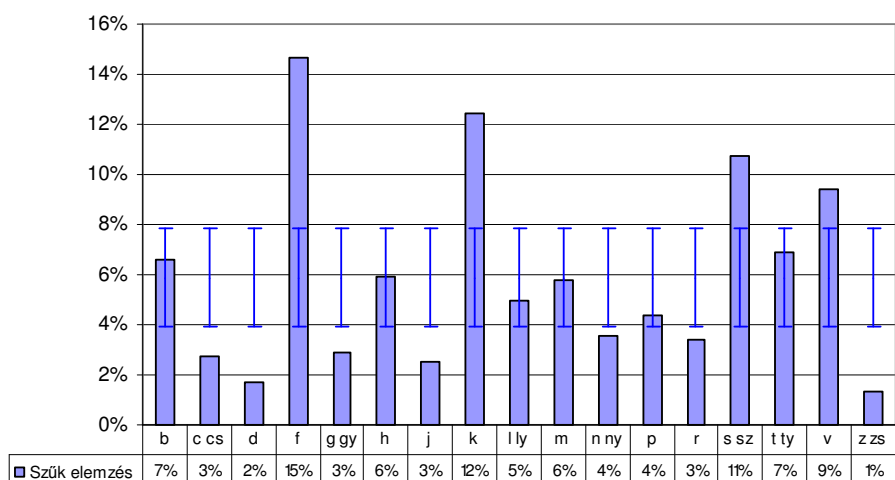
(Szűk elemzés csak a helyesírás szerinti megfelelést engedi találatnak, míg a bővített elemzés nem tesz különbséget a hosszú és rövid magánhangzók között. Pl. ír = ir, lo = ló,ős = ősz de ér ≠ er, úgy ≠ ugy, öt ≠ őt)

Megjegyzés: viszonylag kevés szó kezdődik *j* betűvel, de azok olyanok, hogy a *j* elhagyásával, nagy, 62% körüli eséllyel értelmes magyar szócsonkok maradnak utána: *f-j-v* dominancia.

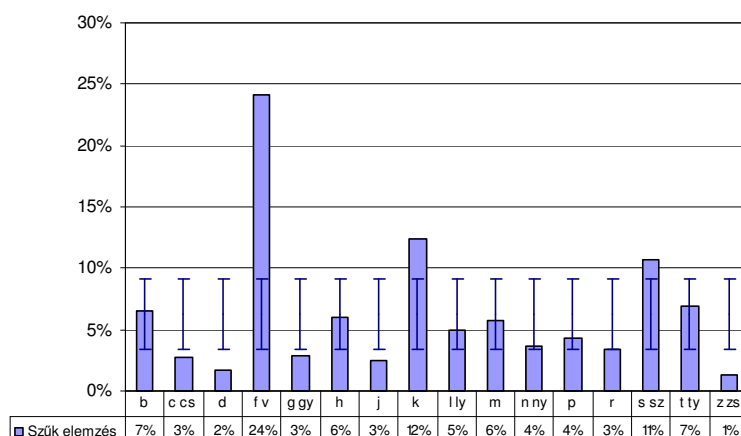
III. 2 Kezdő egyezés (abszolút eloszlás)

Az alábbi táblázatban csak az előző 49,537 mássalhangzóval kezdődő szó első betűjét elhagyva kapott értelmes magyar szavakat vizsgáljuk. Szűk elemzéssel 17,871 ilyen szót találtunk. Bővített elemzéssel ez az érték 22,719. Ebben a szűk elemzéssel kapott csoportban az eredeti mássalhangzó eloszlását ábrázoltuk a teljes 17,871 értékre kivetítve. Átlag 6%

Megjegyzés: A *j* betű szerepe a vele képzett kevés szó miatt csekély. Ugyanakkor a *k* és az *s/sz* megerősödtek. Az *f* és *v* tartották helyüket.

III. 3 Az előző vizsgálat megismétlése az *f* és *v* betűk összevonásával. Átlag 6%:

Megjegyzés: Jól látható az *f-v* dominancia

U.i. Ezt a fogalomkört természetesen nem lehet lezárni. Nyilvánvaló, hogy tanulmányunkban csak kis ablakot tudtunk kinyitni, melyen keresztül nyelvünk ősi szépségét, kincseit igyekeztünk felismerni. Az ismeretek közül még sok minden hiányzik, ill. meglévő részleteiben további kutatást igényelnek. A gyakran kimerítő idézeteket, mellékleteket, és kutatásaink legújabb eredményeit további gondolatok ébresztésére iktattuk tanulmányunkba, így kívántunk lehetőséget teremteni gondolataink pontosabb megítélésére. A fentiekkel kapcsolatos építő észrevételeiket az Antantenusz@yahoo.com e-mail címen juttathatják el hozzánk.

Monster, 2005 január 6.

Fölfelé forduló csodálatos rituális szarvas bronzból Kr. e. 13. századból (Hettita alkotás)
(Archaeology Odyssey 2005. január/február)